ΕΤΟΣ Β. ΠΕΡ. Β — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΗι 10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1898 — ΑΡΙΘ. 28

ΗΦΥΣΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ
Ὁδὸς Ἀλεξ. Σούτσου ἀριθ. 17.
Πάροδος Λυκαβητοῦ.
Συνδρ. Ἐσωτερικοῦ φρ. 12.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ
ΜΕΤ' ΕΙΚΟΝΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ
Συνδρ. Ἐξωτερικοῦ φρ. 15.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ—ΘΕΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ—ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

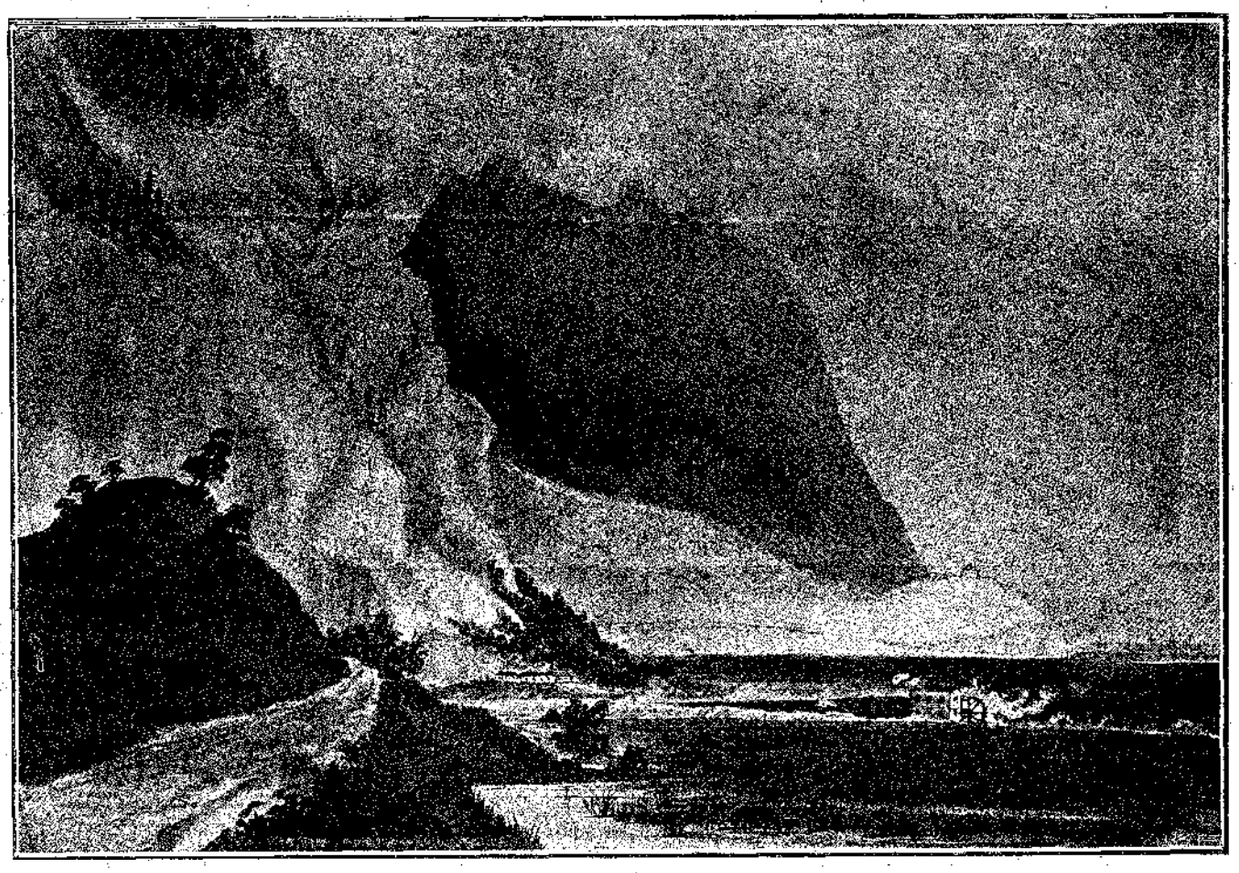

Η ΔΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΘΕΡΜΟΠΥΛΩΝ ΟΠΩΣ ΕΧΕΙ ΣΗΜΕΡΟΝ

Ο ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

ΥΠΟ ΑΝΩΤΕΡΟΥ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

(Συνέχεια· ἴδε προηγ. φύλλον).

Οἱ Ἕλληνες εἶχον ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μάνον ἐν Ἄρτῃ 4 συντάγματα πεζικοῦ (τὸ 6ον, 9ον, 10ον καὶ 12ον), 2 τάγματα εὐζώνων (1ον καὶ 3ον), τὸ δεύτερον σύνταγμα τοῦ ἱππικοῦ καὶ 2 πεδινὰς καθὼς καὶ 3 ὀρεινὰς πυροβολαρχίας. Διὰ μεταγενεστέρων ἐνισχύσεων ἐκ 3000 ἀνδρῶν τῆς ἐφεδρείας καὶ ἐθνοφρουρᾶς καὶ 2000 ἐθελοντῶν, ὁ εἰρημένος Ἕλλην ἀρχηγὸς εἶχεν ὑπὸ τὰς διαταγάς του περὶ τοὺς 16000 ἄνδρας.

Τὰ δύο κέντρα ἐνεργείας ἐπὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἐδάφους ἦσαν ἡ Ἄρτα καὶ τὸ Πέτα, ἀμφότερα συγκοινωνοῦσα πρὸς ἄλληλα διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ Ἀράχθου, ἡ δὲ ὁδὸς πρὸς προσαγωγὴν τροφίμων καὶ πολεμεφοδίων ἄρχεται ἀπὸ τοῦ λιμένος τῆς Κοπρκίνης. Αἱ πολεμικαὶ δυνάμεις τῆς Ἑλλάδος ἦσαν κυρίως συγκεντρωμέναι ἐν Ἄρτῃ, ὅπου ἀνήρχοντο εἰς 5 χιλιάδας ἄνδρας, εἰς δὲ τὸ μίαν ὥραν ἀπέχον ὑψηλὸν χωρίον Πέτα 3000 ἄνδρες. Δευτέρα ἀμυντικὴ γραμμὴ ἐξετείνετο ἀπὸ Καμπότι εἰς Μπάνι (πλησίον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου) εἰς μῆκος 12 χιλιομέτρων καὶ κατείχετο ὑπὸ 6—8000 ἀνδρῶν. Πρὸς ὑπεράσπισιν δὲ τῶν διόδων τοῦ ποταμοῦ καὶ πρὸς προστασίαν τῶν κινήσεων τοῦ στρατοῦ ἐν περιπτώσει πολέμου εἶχε τοποθετηθῇ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης δύναμις 3—4000 ἀνδρῶν.

Ἡ ὠχυρομένη γραμμὴ Ἄρτης-Πέτα ἦτο ἐφωδιασμένη διὰ 30 τηλεβόλων τὸ πλεῖστον ὀρεινῶν, ἡ δὲ ὁλικὴ δύναμις τῶν τηλεβόλων ἀνήρχετο εἰς 68. Αἱ θέσεις τῶν Ἑλλήνων εἶχον ἐκλεχθῆ γενικῶς λίαν εὐνοϊκαὶ καὶ ὀχυραί, εἶχον ἐξαίρετα τοποθετημένον στρατὸν καὶ ἐντὸς βολῆς διαφόρους τουρκικὰς θέσεις συγχρόνως Ἡ τουρκικὴ πολεμικὴ δύναμις ἀνήρχετο, κατὰ ἑλληνικὴν ἐκτίμησιν, μόνον εἰς 22,000 ἄνδρας μετὰ 48 τηλεβόλων, ἐξ ὧν 3,000 ἵσταντο εἰς τὸ φρούριον τῆς Πρεβέζης (παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀμβρακικοῦ κόλπου) μετὰ 24 τηλεβόλων. Βάσιν τῆς ἐνεργείας τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἀπετέλει εἰς τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου ἡ Κιάφα καὶ ἡ Φιλιππιὰς ἀπέναντι τῶν ἑλληνικῶν θέσεων ἀπὸ τῆς Ἄρτης μέχρι τοῦ Πέτα.

Ἡ ἄκρα τῆς γεφύρας παρὰ τὴν Ἄρταν εἶχε καταληφθῆ ἐκ μέρους τῶν Τούρκων δι' ἑνὸς τάγματος Ἀλβανῶν (1000 ἀνδρῶν). Ἕτερον τάγμα ἦτο παρατεταγμένον εἰς ἀπόστασιν 5 χιλιομ. τῆς γεφύρας καὶ ἀνῆκεν εἰς τὸ σῶμα, ὅπερ εἶχε τὸ κέντρον αὐτῆς ἐν Ἰμαρὲτ καὶ ἐξετείνετο μέχρι Γρεμενίτσας ἀπεχούσης 2000 μ. ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ σύνορα. Ἡ τρίτη ἀμυντικὴ γραμμή, ἥτις ἐπρόκειτο νὰ ἐξασφαλίσῃ τὴν εἰς Ἰωάννινα ὁδόν, ἐστάθμευεν εἰς Πέντε Πηγάδια. Ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς εἶχε σφόδρα ἐνισχυθῆ ὑπὸ μεγάλων ὁμάδων ἐπαναστατῶν, οἵτινες ἐξοπλισθέντες ὑπὸ τῆς «Ἐθνικῆς Ἑταιρίας», διῳκοῦντο ὑπὸ διακεκριμένων καὶ πλουσίων προσώπων. Ἀνώτερος διοικητὴς ἦτον ὁ Σκαλτσοδήμος, ἄλλοτε βουλευτὴς ἐξ Ἀγρινίου ὑπὸ τὴν Κυβέρνησιν Τρικούπη. Πάντες οἱ ἀντάρται ἔφερον ἰδίαν στολήν· ἐν τούτοις δὲν ἀνῆκον εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν.

Ὡς ἐν Θεσσαλίᾳ, οὕτω καὶ ἐν Ἠπείρῳ οἱ Τοῦρκοι εἶχον τὴν πρωτοβουλίαν τῶν ἐχθροπραξιῶν καὶ ἐποιήσαντο ἔναρξιν αὐτῶν τῇ 18η Ἀπριλίου διὰ τριημέρου βομβαρδισμοῦ τῆς Ἄρτης, ἀφοῦ εἶχον μεταφέρει εἰς τὰ ὑψώματα βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως 16 τηλεβόλα τῶν 9 ἑκατοστομ., δι' ὧν διετήρουν σφοδρὸν πῦρ ἐπί τινας ὥρας τῆς ἡμέρας. Τὸ πῦρ τοῦτο ἐβάλλετο μετὰ ἱκανῆς ἐπιτυχίας, ὥστε διεδόθη, ὅτι διηυθύνετο ὑπὸ Γερμανῶν ἀξιωματικῶν.

Μετὰ τῆς σφοδρᾶς ἐναντίον τῆς Ἄρτης ἐπιθέσεως τοῦ πυροβολικοῦ συνεδέετο τὸ σχέδιον τῆς ἐπιδρομῆς κατὰ τῆς γεφύρας τοῦ Ἀράχθου καὶ κατ' αὐτῆς τῆς πόλεως.

Τῇ 20 Ἀπριλίου περὶ τὴν 4ην πρωινὴν ὥραν πᾶσαι αἱ ἐκεῖ συγκεντρωθεῖσαι τουρκικαὶ πυροβολαρχίαι περιέλουον τὰ ἑλληνικὰ ὀχυρώματα διὰ τῶν ὀβίδων αὐτῶν, ἐνῷ συγχρόνως ἐκ τῶν χαρακωμάτων κατὰ μῆκος τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ ἤρχατο ζωηρὸν καὶ ταχὺ πῦρ ἀκροβολιστῶν, ὅπως δ' ἀποσπάσωσι τὴν προσοχὴν τῶν Ἑλλήνων, οἱ Τοῦρκοι ἐπεχείρησαν εἴς τι μέρος νὰ διαβῶσι τὸν ποταμόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἀμυνόμενοι ἦσαν τῆς αὐτῆς δυνάμεως, τὸ πείραμα δὲν ἐπέτυχεν. Ὡσαύτως ἀπειρούσθη ἡ προέλασις ἰσχυροτέρου τουρκικοῦ σώματος κατὰ τῆς γεφύρας, ἡ δὲ ἡρωϊκωτάτη καὶ λίαν ἀφωσιωμένη ἀνδρεία τῶν ἐπιτιθεμένων, οἵτινες ἀπώλεσαν ἐκεῖ καὶ ἀξιωματικούς τινας, ἔμειναν ἄνευ ἀποτελέσματος.

Τῇ 21 Ἀπριλίου οἱ Τοῦρκοι προέβησαν περὶ τὸ μεσονύκτιον εἰς τρίτην ὁρμητικωτάτην ἐπίθεσιν κατὰ τῆς τόσον γενναίως ὑπερασπιζομένης γεφύρας.

Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐναυάγησεν ἡ ἀπόπειρα, καίτοι τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς ἐστήριζον ἐπὶ τοῦ ἀπροσδοκήτου. Αἱ πλησίον τετοποθετημέναι πυροβολαρχίαι εἶχον ὑποστηρίξει τὴν ἐπίθεσιν, κατόπιν ὅμως οἱ ἐπιτιθέμενοι ἀπεσύρθησαν προσωρινῶς ὑπὸ τὸν πέπλον τῆς νυκτὸς εἰς τὰς θέσεις αὐτῶν. Τὴν ἑπομένην πρωΐαν, περὶ τὴν 10ην ὥραν Ἀλβανός τις εἴδοποίησε τοὺς Ἕλληνας, ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἀνεχώρησαν εἰς τὸ διάστημα τῆς νυκτὸς καὶ ὅτι ἐξεκένωσαν τὰ γειτνιάζοντα χωρία ὡς καὶ τὰς ὠχυρωμένας θέσεις. Πράγματι δὶ, οἱ ἐπιτιθέμενοι εἶχον ὑποχωρήσει πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Φιλιππιάδος, ὅπως καταλάβωσι τὴν ἐκεῖ δίοδον, εἶχον δὲ ἐγκαταλείψει τὴν χώραν ἕως ἐκεῖ. Γνωσθείσης τῆς ὑποχωρήσεως ταύτης, ὅλος ὁ χωρικὸς πληθυσμός, ὅστις εἰς τὸ μέρος τοῦτο εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑλληνικῆς ἐθνικότητος, ἔσπευσε πρὸς τὴν Ἄρταν καὶ ἐξεδήλωσε τὴν χαράν του διὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Τούρκων. Ἡ ἑλληνικὴ σημαία ἀνεπετάσθη ἐπὶ τῶν πυροβολείων καὶ ἐπὶ τοῦ τουρκικοῦ τελωνείου, ὅπερ ἠλώθη ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Σκηναὶ θορυβωδεστάτης καὶ ἐνθουσιώδους ὀχλοβοῆς ἐπηκολούθησαν, ἐνῷ 4,000 ἄνδρες τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατέλαβον τὰ πυροβολεῖα καὶ τὰ ὀχυρώματα, ἅτινα εἶχον ἐγείρει οἱ Τοῦρκοι διὰ τὸν βομβαρδισμόν.

Πάντες παρεδόθησαν εἰς τὴν ἰδέαν καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα, ὅτι ἦλθε τὸ τέλος τῆς ἐν Ἠπείρῳ τουρκικῆς κυριαρχίας «Ἐμπρὸς εἰς Ἰωάννινα!» Ἡ φωνὴ αὕτη ἠκούσθη ἐν μεγίστῳ ἀλαλαγμῷ καὶ τὸ λίαν εὐρέθιστον πλῆθος τῶν χωρικῶν ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τῆς ἀποκομισθείσης ἐπιτυχίας ἐγένετο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἀπόσπασιν τῆς Ἠπείρου. Ὁ τριήμερος βομβαρδισμὸς τῆς Ἄρτης ἀπὸ τῶν τουρκικῶν πυροβολείων εἶχε μείνει ἄνευ ἀξίου λόγου ἀποτελέσματος· ὀλίγαι μόνον ὀβίδες εἶχον φθάσει εἰς τὴν πόλιν καὶ αὗται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐξερράγησαν.

Ὁ συνταγματάρχης Μάνος διέταξεν εὐθὺς τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ. Μετὰ μέρους τῆς μεραρχίας του διέβη τὸν Ἄραχθον παρὰ τὸ Μπάνι καὶ ἐστράφη πρὸς τὴν Φιλιππιάδα ἐνῷ μία ταξιαρχία καὶ 1500 ἀντάρται κατέλαβον τὸ χωρίον Στριβενά, 2 $^1/_2$ περίπου μίλια πρὸς νότον τῶν Πέντε Πηγαδίων. Ἡ τουρκικὴ ταξιαρχία, ἥτις ἕως τότε ἦτο παρατεταγμένη πρὸ τῆς Ἄρτης, ὠπισθοχώρησε πρὸς τὸν Λοῦρον, ὅπου στηριζομένη ἐπὶ τοῦ χωρίου Φιλιππιάδος, ἀνέμενε τὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἑλλήνων τὴν 22αν Ἀπριλίου.

Μετὰ τὴν σύντομον μάχην, καθ' ἣν οἱ Τοῦρκοι ἀπώλεσαν ἑκατοντάδας τινὰς ἀνδρῶν καί τινα τηλεβόλα, ὑπεχώρησαν οὗτοι πρὸς τὸ στενὸν τῶν Πέντε Πηγαδίων, ὅπερ εἶνε φύσει ἰσχυρὰ θέσις. Ὁ Μάνος κατέλαβε τὴν 22αν Ἀπριλίου τὴν Φιλιππιάδα, συγχρόνως δ' ἐλήφθη ἡ εἴδησις, ὅτι τὸ ἰσχυρότερον φρούριον τῶν Τούρκων ἀπέναντι τῆς Ἄρτης τὸ Ἰμαρέτ, δὲν ἠδυνήθη πλέον ν' ἀμυνθῇ. Ἡ εἴδησις περὶ τῆς ὑποχωρήσεως πρὸς τὰ Πέντε Πηγάδια καὶ περὶ τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς χώρας μέχρι τοῦ σπουδαίου τούτου σημείου ἐπροξένησεν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην δυσαρέσκειαν. Διαταγαὶ ἐστάλησαν εἰς Ἰωάννινα, ἵνα πεμφθῶσιν εὐθὺς ἐπικουρίαι πρὸς τὸ σπουδαῖον στενὸν τῶν Πέντε Πηγαδίων, τὸ δεσπόζον τῆς πρὸς τὰ Ἰωάννινα ὁδοῦ καὶ σχηματισθῶσι δύο νέαι μεραρχίαι διὰ τὸ ἠπειρωτικὸν θέατρον τοῦ πολέμου. Ἐπίσης διεδόθη, ὅτι ὁ ἀνώτερος διοικητὴς τῶν στρατευμάτων Ἀχμὲτ Χιβζῆ ἐπρόκειτο ν' ἀνακληθῇ ἐκ τῆς θέσεώς του ταύτης.

Ἐν Ἰωαννίνοις ἐπεκράτει τὰς ἡμέρας ἐκείνας μέγας ἐρεθισμὸς ἕνεκα τῆς μεταξὺ τῶν ἀλβανικῶν ταγμάτων ἐκραγείσης στάσεως, ἥτις ἐπέσπα τὴν προσοχὴν τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν Ἡ περίστασις αὕτη ἦτο λίαν ἐπίκαιρος διὰ τοὺς ἐπιτιθεμένους. Τῇ 23ῃ καὶ 24ῃ Ἀπριλίου νέαι συνέβησαν συμπλοκαὶ μεταξὺ τῶν ἐν τῇ διόδῳ προελαυνόντων τουρκικῶν σωμάτων καὶ τῶν στρατευμάτων τοῦ συνταγματάρχου Μάνου, χωρὶς νὰ ἐπέλθῃ ἀλλοίωσις τῆς γενικῆς καταστάσεως. Ἡ ἐντύπωσις ἣν λαμβάνει τις ἐκ τῶν τελευταίων γεγονότων εἶνε ὅτι οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι διὰ τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ πληθυσμοῦ θὰ τύχωσι συνδρομῆς εἰς τὰς στρατιωτικὰς αὐτῶν ἐνεργείας, ὠχυρώθησαν ἀπέναντι τῆς ἐξόδου τοῦ στενοῦ καὶ προσεπάθησαν νὰ διασπάσωσι τὴν προσοχὴν καὶ τὰς δυνάμεις τῶν Τούρκων, ἐπιχειροῦντες ἐπίθεσιν συγχρόνως εἰς διάφορα μέρη.

Περὶ τῶν μαχῶν παρὰ τὰ Πέντε Πηγάδια τῆς 27ης μέχρι τῆς 30ης Ἀπριλίου ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε ἀσαφεῖς καὶ ὁπωσδήποτε ἀντιφατικαὶ πληροφορίαι.

Ὁ ἀνταποκριτὴς τῶν «Ἡμερησίων Νέων», ὅστις παρέμεινεν εἰς τὸ ἑλληνικὸν στρατόπεδον, ὡς θεατὴς καὶ παρηκολούθησεν ἰδίοις ὄμμασι μέρος τῶν γεγονότων, δίδει τὴν ἑξῆς εἰκόνα περὶ τοῦ θεάτρου τῶν μαχῶν.

«Οἱ Ἕλληνες κατόπιν πεντα[illegible]μερῶν ἀψιμαχιῶν εἶχον προχωρήσει μέχρι τῶν Πέντε Πηγαδίων, κατέλαβον δὲ τὸ μέρος τοῦτο καὶ ἵσταντο ὀλίγον διεσπαρμένοι ἐντὸς τῆς ἐκτεταμένης ὀρεινῆς διόδου μὲ τὸν σκοπὸν νὰ προελάσωσι μέχρις Ἰωαννίνων καὶ νὰ στήσωσιν ἐκεῖ τὴν ἑλληνικὴν σημαίαν, ἀφοῦ πέσῃ εἰς χεῖράς των ἡ Πρέβεζα.

Συνέπεια τῆς ἀρειμανίου ταύτης ἦτο ὅτι οἱ Τοῦρκοι ἐπέπεσον καθ' ἑνὸς τάγματος, ὅπερ εἶχε προχωρήσει τῇ 24ῃ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ χωρίου Κονδαζάκη, ἀπώλεσε δ' ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ 300 ἄνδρας νεκρούς, 200 πληγωμένους καὶ 60 αἰχμαλώτους καὶ ἑπομένως σχεδὸν συνετρίβη. Τῇ 27ῃ Ἀπριλίου οἱ Ἕλληνες ἵσταντο εἰς φύσει ὀχυρὰν θέσιν πρὸς ἀνατολὰς τῆς ὁδοῦ, ἥτις διέρχεται τὸ στενὸν παρὰ τὸ Χανόπουλον, τῆς ὁποίας ὅμως ἐδόσποζον οἱ Τοῦρκοι ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ δάσους κεκαλυμμένης κορυφῆς, κειμένης ἐντὸς

βολῆς τῶν τουρκικῶν πυροβολείων. Τὸ κυριώτερον σημεῖον τῆς ἑλληνικῆς θέσεως ἀπετέλει λόφος τις ἐν εἴδει ὀροπεδίου, ὅστις ἐσχημάτιζεν ἀπέναντι τῆς τουρκικῆς ἐπιθέσεως φυσικὸν ὀχύρωμα, οὕτως εἰπεῖν καὶ διὰ τοῦτο ἔχων καὶ ἰσχυρὰν δύναμιν στρατοῦ, παρεῖχε πολλὰς δυσχερείας εἰς τοὺς Τούρκους.

Τὴν θέσιν ταύτην ἐκράτει ὁ συνταγματάρχης Βότσαρης μετὰ 6,000 ἀνδρῶν, ἐν Κουματάδες δὲ ἦσαν παρατεταγμένοι 3,000 ἄνδρες μετὰ 6 τηλεβόλων καὶ εἰς ἀπόστασιν 2 χιλιομ. πρὸς νότον 1000 ἄνδρες μελὰ 8 τηλεβόλων. Ἡ ἐφεδρεία (1,600 ἄνδρες καὶ 4 τηλεβόλα) ἦτο παρατεταγμένη ἐν τῷ χωρίῳ Καρβασσαρᾶ. Μετά τινας ἐλαφρὰς συμπλοκὰς τῆς 27ης Ἀπριλίου ἐπῆλθον αἱματηραὶ μάχαι τῇ 28ῃ καὶ 29ῃ ἕνεκα ἐπιθετικῶν κινήσεων τῶν Τούρκων.

Αἱ μάχαι ἤρχισαν τῇ 28ῃ Ἀπριλίου πρὸ μεσημβρίας, ἡ δὲ ἔναρξις αὐτῶν ἐγένετο διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῆς τουρκικῆς ταξιαρχίας κατὰ τῆς παρὰ τὸ Χανόπουλον θέσεως τοῦ Βότσαρη, ἄνευ ὅμως ἐπιτυχίας τινός. Ἡ ταξιαρχία, τῆς ὁποίας ὅλη ἡ δύναμις ἀνήρχετο εἰς 4,000 ἄνδρας καί τινα τηλεβόλα, εἶχεν ἐπιχειρήσει ἐπανειλημμένως νὰ κυριεύσῃ τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου, ἥτις ὑπερησπίζετο ὑπὸ 600 εὐζώνων καὶ 400 ἄλλων στρατιωτῶν Ἑλλήνων μετὰ δύο τηλεβόλων, ἐνῷ ἕτεροι 600 εὐζωνοι μετὰ δύο τηλεβόλων εἶχον παραταχθῆ κατὰ τὸ μέσον τοῦ λόφου. Ἦτον ὀφθαλμοφανές, ὅτι ὁ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑλληνικὸς στρατὸς εἶχεν ἐπείγουσαν ἀνάγκην ἐπικουρίας, διότι αἱ τουρκικαὶ ἐπιθέσεις ἐξετελοῦντο λίαν ἐρρωμένως, Ἡ δὲ ἀποστολὴ ἐνισχύσεων θὰ ἦτο εὐκολωτάτη, καθότι οἱ Ἕλληνες εἶχον εἰς τὴν διάθεσίν των μεταξὺ τοῦ Χανοπούλου καὶ τῆς πρὸς τὰ πρόσω θέσεως αὐτῶν ἄνω τῶν 6,500 ἀνδρῶν καὶ τριάκοντα τηλεβόλα. Λίαν παραδόξως ὅμως αἱ ἐπικουρίαι δὲν ἀφίχθησαν καὶ διὰ τοῦτο οἱ Τοῦρκοι ἀνενέωσαν τὴν πρωΐαν τῆς 29ης Ἀπριλίου τὸ ἀκροβολιστικὸν πῦρ, ὅπερ διήρκεσε μέχρι τῆς μεσημβρίας. Μετὰ μεσημβρίαν τὸ πῦρ τοῦτο ηὔξησεν εἰσέτι, ἦτο δὲ πρόδηλον, ὅτι οἱ Τοῦρκοι παρεσκευάζον νέαν σφοδρὰν ἐπίθεσιν. Ἕνεκα λόγων μὴ διευκρινηθέντων, τὰ ἑλληνικὰ τηλεβόλα τῆς κορυφῆς εἶχον ἐν τῷ μεταξὺ παύσει τὸ πῦρ καὶ ὅτε αἴφνης οἱ Τοῦρκοι περὶ τὴν 3ην καὶ ἡμίσειαν ὥραν ἤρχισαν σφοδρότατον πῦρ πεζικοῦ, τὰ δὲ σώματα αὐτῶν συνήρχοντο ἐνώπιον τοῦ ἑλληνικοῦ δεξιοῦ κέρατος παρασκευαζόμενα εἰς ἐπίθεσιν, ἐσίγησαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ τηλεβόλα τοῦ μέσου τοῦ λόφου καὶ μετὰ παρέλευσιν 20 λεπτῶν ἀνεχώρησαν, ὅσον ἠδύναντο τάχιστα ὑποχωροῦντα πρὸς τὸ Χανόπουλον. Οἱ εὔζωνοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἀνταπέδιδον γεννάδως τὸ φονικὸν πῦρ κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων καὶ ἀντέστησαν ἀνδρείως κατὰ δεκαπλασίας δυνάμεως μέχρι τῆς 5ης ὥρας μὲ ἀπώλειαν 100 ἀνδρῶν, ἐπὶ τέλους ὅμως ἀπεχρούσθησαν κάτω τῆς κλιτύος. Καὶ τότε ἀκόμη ἐξηκολούθησαν τὸ πῦρ κατὰ τῶν καταδιωκόντων αὐτοὺς Τούρκων, ἀλλ' οὗτοι εἶχον ἐν τῷ μεταξὺ καταλάβει τὴν κορυφήν, καὶ περιέλουον ἤδη καὶ τὴν ἑλληνικὴν θέσιν ἐπὶ τοῦ μέσου τοῦ λόφου διὰ τοῦ καστρεπτικοῦ αὐτῶν πυρός. Τέλος μετ' οὐ πολὺ δοθείσης τῆς διαταγῆς πρὸς γενικὴν ὑποχώρησιν τὴν 5ην ὥραν καὶ 15 λεπτά, πᾶσαι αἱ θέσεις ἐξεκενώθησαν, οἱ δὲ Τοῦρκοι κατεδίωκον τοὺς ὑποχωροῦντας εὐζώνους εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Χανοπούλου.

Οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοὶ ματαίως προσεπάθουν νὰ σταματήσωσι τὴν ἀκατάπαυστον κίνησιν πρὸς τὰ ὀπίσω. Τὰ σώματα ὠθοῦντο πρὸς τὴν γέφυραν Ἄρτης, ἥτις κατὰ τὰς μάχας τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ἦτον ἡ ἀφετηρία τῆς ἑλληνικῆς ἐπιθέσεως. Εἶνε λιθίνη πλάτους μόλις 3 μέτρων καὶ στηρίζεται ἐπὶ τριῶν τόξων, βασιζομένων ἐπὶ στύλων.

Ἀποτέλεσμα τῶν μαχῶν τῆς 28ης καὶ 29ης Ἀπριλίου ἦτο, ὅτι τὴν 30ην Ἀπριλίου οὐδεὶς Ἕλλην στρατιώτης εὑρίσκετο ἐπὶ τουρκικοῦ ἐδάφους. Ὁλόκληρον τὸ σῶμα τοῦ συνταγματάρχου Μάνου, καλούμενον τρίτη μεραρχία, εἶχε σφόδρα κλονισθῆ ἕνεκα τῆς ἀποτυχούσης ἐπιθέσεως διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἄρτης καὶ εἶχεν ἐξασθενήσει ἐκ τῶν μεγάλων ἀπωλειῶν. Ὁ βομβαρδισμὸς τῆς Πρεβέζης καὶ τοῦ μικροῦ φρουρίου Νικοπόλεως οὐδὲν ἔσχεν ἀποτέλεσμα. Μόλα ταῦτα ἡ ἑλληνικὴ διοίκησις ἐν Ἠπείρῳ συνέλαβε νέα σχέδια. Τὴν 3ην Μαΐου 2500 ἐθελονταὶ Ἠπειρῶται, ἐξοπλισθέντες καὶ διοργανωθέντες ὑπὸ τῆς οἰκογενείας Βότσαρη, ἀνεχώρησαν ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Πειραιᾶ, ὅπως διαπεραιωθῶσιν ἐκεῖθεν εἰς Ἤπειρον. Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν ἐπορεύετο Ἑλληνὶς σημαιοφόρος. Ὠνομάζετο Ἑλένη Κωνσταντινίδου, ἐτῶν 17 καὶ ἐφημίζετο ὡς ἀρίστη σκοπεύτρια.»

Αἱ ἀτυχεῖς ἐν Θεσσαλίᾳ ἐνεργειαι, αἵτινες εἶχον φέρει ἤδη κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας τὸν ἑλληνικὸν στρατὸν μέχρι τῶν ὀρέων τῆς Ὄθρυος ἐγέννησαν παρὰ τῇ ἑλληνικῇ Κυβερνήσει τὴν ἐπιθυμίαν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὰς ἐχθροπραξίας τῇ βοηθείᾳ διπλωματικῆς ἐπεμβάσεως. Ἐν τούτοις πρὶν ἢ ἐπέλθῃ αὕτη, ἐφάνετο καλὸν ν' ἀποκτήσωσι τοὐλάχιστον ἐν Ἠπείρῳ πολεμικάς τινας ἀποκαταστάσεις καὶ ἰδίως νὰ καταλάβωσι τὰ ἀπό τινος βομβαρδιζόμενα φρούρια τῆς Πρεβέζης καὶ τῆς Νικοπόλεως. Ἕνεκα τούτου ὁ πρωθυπουργὸς Ράλλης ἀπηυθύνθη πρὸς τὸν συνταγματάρχην Μάνον, ὅπως μάθῃ παρ' αὐτοῦ, ἐὰν μία νέα ἐπίθεσις. τ. ἔ. ἡ ἐπαναλήψις τῶν ἐχθροπραξιῶν ἐν Ἠπείρῳ, θὰ εἶχε μεγαλειτέρας ἐλπίδας πρὸς στρατιωτικὰς ἐπιτυχίας, καὶ ἐὰν ἠδύνατο ν' ἀρχίσῃ ἐκ νέου ὁ ἀγών, ἀφοῦ οἱ Τοῦρκοι εἶχον καταλάβει σχεδὸν ὅλην τὴν Θεσσαλίαν. Λέγεται, ὅτι ὁ συνταγματάρχης Μάνος ἐξεφράσθη καταφατικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΠΑΝΤΩΝ ΚΑΙ ΜΗΔΕΝΟΣ

ΠΕΡΙ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΟΛΙΓΑ

Ἐκαθήμην πλησίον τοῦ πρὸς νότον κειμένου παραθύρου μου, ὄπισθεν δὲ ἔβλεπον τὰ ὄρη τῆς Ροδόπης, τοὺς πρόποδας αὐτῶν καὶ ἐσκεπτόμην: «Τίς ἡ χρεία τῶν ὑψωμάτων, ἅτινα εὐστόχως φέρουσι τὸ ὄνομα Κτένη, εἶνε ἄρά γε αὐτὰ ἔργον τοῦ Ποσειδῶνος, ἤτοι τοῦ δούλου αὐτοῦ τοῦ καταρράκτου, τοῦ ῥέοντος ἀνὰ μέσον τῆς πόλεως καὶ διαιροῦντος αὐτὴν εἰς δύο ἢ εἶναι ἔργον τοῦ χωλοῦ Ἡφαίστου, ὅστις εἰς ἓν λεπτὸν μεταβάλλει τὰ ὄρη εἰς πεδιάδας καὶ τὰς πεδιάδας εἰς θαλάσσιον πυθμένα; τοῦ ἐπιβλέποντος ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιοῦντος αὐτὴν τρέμειν! Ὡς ἄνθρωπος ἀργὸς, προσεπάθουν, ἵνα νοήσω, τίς ἡ ἀνάγκη τόσων ὑψωμάτων, τίς ἡ ἀνάγκη τετραπλῶν κοιλάδων καὶ ἐμνήσθην τὰ βάθη τῆς θαλάσσης καὶ εἶπον, «Ἐκεῖθεν οἱ ἐργάται τῆς φύσεως ἔλαβον τὸ χῶμα καὶ τὰς πέτρας, ὀπλαδὴ τὴν ἀναγκαίαν ὕλην, διὰ νὰ κτίσωσι τὰ ὄρη, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ τις ἀναλογία, ὅσον ὕψος ἔξω, τόσον βάθος εἰς τὸν ὠκεανόν, βάθος ὑπερβαῖνον τὰ ἐννέα χιλιάμετρα». Πλὴν διατί, ἐπαναλαμβάνω, αἱ ἀνωμαλίαι αὗται; Ἠτοιμαζόμην σχεδὸν, ἵνα κρίνω καὶ καταδικάσω τὸν δημιουργόν, ὅτε ἤκουσα τὸν κρότον τῆς ἐν τῇ αὐλῇ βρύσεως καὶ ἐγέλασα διὰ τὴν ἁπλοϊκότητά μου! Ἂν δὲν ὑπῆρχον ὄρη, τίς ἤθελεν ὠθεῖ τὰ ὕδατα πρὸς τὰς κοιλάδας; Πολλαὶ ἐξ αὐτῶν ἤθελον μείνει ἄνυδροι, ἄλλαι ἤθελον μεταμορφωθῆ εἰς ἀδιάβατα τέλματα, κατοικητήρια τῶν μικροζώων, πασῶν τῶν ἐνδημικῶν καὶ ἐνζωϊκῶν ἀσθενειῶν, ἀπώλειαν πάσης φυτικῆς καὶ ζωϊκῆς ζωῆς! πλὴν πόσα ἐχρειάσθησαν ἔτη, διὰ νὰ σχηματισθῶσι τὰ βουνά, ἐκεῖ ὅπου ὁ ἐργάτης δὲν ἦτο τὸ πῦρ, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ; ! Μέγας εἶ Κύριε καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου! ἐσκεπτόμην. ὅτε αἴφνης εἰσέρχεται εἰς τῶν ἐξαδελφῶν μου, ὁ ἐνεργητικώτερος ἔμπορος τῆς πόλεως καὶ ἑκὼν ἄκων ἠναγκάσθην, ἵνα δώσω ἄλλην τροπὴν εἰς τὰς ἰδέας μου.—Ἐξάδελφε, μοὶ λέγει, τί ἐκλείσθης μέσα εἰς τὸ δωμάτιόν σου, θέλεις ἴσως νὰ τρελ-

Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Διοικητὴς ἑλληνικῆς πυροβολαρχίας ἐν Θεσσαλίᾳ.

λαθῆς.—Ὄχι Περικλῆ, τῷ λέγω, ἐκλείσθην, διότι ἠσθάνθην, ὅτι ἡ τρέλλα μου ἤρχισε νὰ προοδεύῃ, μόλις ἔφυγον ἀπὸ τὴν Πατρίδα μου καὶ τόρα, δὲν τὴν γνωρίζω.— Καλὰ προχθὲς ἦλθες μόλις λέγει μοι μετὰ 43 ἔτη. —Καὶ τὶ σημαίνουν τὰ 43 ἔτη; τίποτε, ἐγὼ δὲν ὁμιλῶ περὶ ἀτομικότητος, δὲν γνωρίζω τὴν πατρίδα μου, ὄχι διότι ἐπροόδευσεν, ἀλλὰ διότι ὀπισθοδρόμησεν. Ἤξευρον τὰς γυναῖκας, στερουμένας παρθεναγωγείων, τοὺς ἄνδρας μὲ σχολεῖα, ἤξευρον τὰ κοράσια ἄγρια, τὰ παιδία σεμνά, τόρα εὑρίσκω, ὅτι τὰ σχολεῖα τῶν κορασίων προοδεύουν, τῶν ἀρρένων τούναντίον! Οἱ νέοι ἔχασαν σχεδὸν πᾶν σέβας, εἶναι ἕτοιμοι νὰ ὑβρίσουν τὸν καθένα, μὴ ἐξαιροῦντες οὔτε τὸν ὀγδοηκοντούτην! Τίς ἡ αἰτία ἀγνοῶ! ἴσως ἡ δυστυχία; οἱ ἔφηβοι ἀκόμη χειρότερον! κανεὶς δὲν παραδέχεται ἀνώτερόν του, ὅλα λέγει τὰ γνωρίζει, καθεὶς περὶ πάντων φιλονικεῖ, ὁ ἡξεύρων περισσότερα εἶναι ἐχθρός· ἔπειτα, ἀφ' ὅτου ἔπαθε τὴν καταστροφὴν ἡ τάλας Ἑλλάς, πάσχω ἀπὸ μονομανίαν, ἔγεινα μισάνθρωπος, ὅπερ εἶναι ἓν καὶ τὸ αὐτό. Ὅτι πταίω ἐγώ, τὸ ἐννοῶ, διότι βλέπω, ὅτι οἱ περισσότεροι μὲ ἀποφεύγουσι, φαίνομαι ὡς ἀγροῖκος, εἰς κάθε βῆμα προσβάλω τὴν κενοδοξίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμὸν αὐτῶν, πλὴν ἐγὼ προσπαθῶ νὰ μὴν ἐνθυμῶμαι πανθ' ὅσα κακὰ μοὶ προξενοῦσιν οἱ ἄλλοι, ἀρκεῖ νὰ ἐνθυμῶμαι τὰ κακά, ὅσων ἐγὼ εἰμὶ αἰτία.—Καλὰ, ἀλλ' ἐγὼ σ' ἐρωτῶ, πῶς μένεις ἐδῶ, ἐκτὸς ἂν προσεύχησαι ἀκαταπαύστως ὡς ἀσκητής;—Μάλιστα, τῷ λέγω, ἀλλὰ προσεύχομαι κατὰ τὸν ἐμὸν τρόπον, θαυμάζω τὰ ἔργα τοῦ κυρίου καὶ δοξάζω αὐτόν. Ἐνίοτε δὲ ἁμαρτάνω· διότι δὲν ἐννοῶ μερικὰ τῶν ζώων, διατὶ νὰ τὰ ἔπλασε φύσει κακά. Χάριν λόγου, τὸ χείριστον πάντων ὁ ἄνθρωπος, λέγουν ὅτι εἶναι ζῶον λογικόν· γνωρίζομεν ἂν τὰ ἄλλα δὲν ἦναι; Ὁ Χοῦβερ λέγει, ὅτι μίαν φορὰν ἦτο θεατὴς μιᾶς ἐκ τοῦ συστάδην μάχης τῶν μυρμήκων, καὶ ὅτι αὐτὸς ἀκόμη, ἂν καὶ θεατής, δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἐννοήσῃ, πρὸς τίνα κλίνει ἡ νίκη. Ἡ μία τῶν μαχομένων πόλεων ἤρχισε νὰ μεταφέρῃ τὰ πλούτη της, πῶς ἐδόθη αὐτῇ ἡ εἴδησις; ὁ μύρμηξ μὴ δυνάμενος νὰ φέρῃ βάρος τι, μόνος πηγαίνει καὶ φέρει βοηθούς! τίς τὸν ὁδηγεῖ; Πελαργὸς ξεπανίζει ὀλίγον ἄλλου πτηνοῦ, τίνι τρόπῳ μεταδίδει τὸ συμβὰν εἰς τοὺς ἄλλους, πῶς συναθροίζεται τὸ συμβούλιον ἀφ' οὗ μάλιστα τὸ πτηνὸν τοῦτο θεωρεῖται ἄφωνον! Τελευταίως εὗρον μέχρις 80 λέξεων πιθήκων. Ὁ ἀλέκτωρ φωνάζει κίτ κίτ καὶ αἱ κυρίαι του ἔρχονται ὅλαι. Ὁ σκῦλος ἐννοεῖ πολλὰς ἡμῶν λέξεις, ἐλάβομεν ἡμεῖς τὸν κόπον νὰ ἐννοήσωμεν μερικὰς αὐτοῦ τοῦ κυρίου; ἡμεῖς ἀκούομεν γαβ γαβ, ἴσως καὶ αὐτὸς ἀκούει παρόμοιόν τι. Ὅταν ἡμεῖς ὁμιλῶμεν, τὰ ἀρνία φωνάζουν ὅλα μπὲ, ἐν τοσούτῳ ἡ μήτηρ ἐκ τούτου γνωρίζει ἐκ τῶν χιλίων τὸ τέκνον της. Δὲν ἐνδιαφέρεται ὁ μύρμηξ εἰς τὰς ἀνακαλύψεις ἡμῶν, γνωρίζομεν τὰς ἀνακαλύψεις τῶν μυρμήκων ἡμεῖς; Τὰ παραποτάμια τοῦ Ἀμαζῶνος ποταμοῦ γέμουσι ἀλιγατόρων (κροκοδείλων). Θέλει ὁ τάλας σκῦλος νὰ διαβῇ παραποτάμιόν τι πλὴν γνωρίζει, ὅτι θέλει γίνει θῦμα τῶν κροκοδείλων! Τί πράττει τότε; προσποιεῖται, ὅτι θέλει νὰ διαβῇ εἰς ἕν τι μέρος, γαυγίζει, δῆθεν φοβεῖται, ἐμβαίνει εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ποταμοῦ, ἐξέρχεται πάλιν, ἕως οὗ οἱ κροκόδειλοι συναχθῶσιν ὅλοι, ὅσοι ἤκουσαν τὴν φωνήν του καὶ περιμένουσιν ἐκεῖ τὸ θῦμα. Τότε ὁ σκῦλος τρέχει πρὸς τὸ ἄνωμέρος τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν διαβαίνει ἡσύχως· διότι οἱ κροκόδειλοι δὲν προφθάνουσι νὰ τὸν φθάσωσι! Διατὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, δὲν εἴχομεν ἕνα τοιοῦτον στρατηγὸν εἰς τὸν τελευταῖον Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον; ὅ,τι πράττομεν, εἶναι δι' ἡμᾶς, διὰ τοῦτο καὶ τὸ βλέπομεν, πλὴν ὅ,τι καὶ ὅσα βλέπουσι τὰ μικρόβια, τὰ γνωρίζομεν ἄραγε ἡμεῖς; Ἐκτίσαμεν πυραμίδας! δύνανται νὰ συγκριθῶσι μὲ τὰ ἔργα τῶν μικρῶν ὀστράκων; Αἱ κατέναντι τῆς Μαλσδαρικῆς χθαμηλαὶ ὀνομαζόμεναι νῆσοι, τὸ Ἄτολον Νιλανδοῦ τὸ Ἄτολον Οὐδαμάτις, αἱ Σοσαδίδαι, ὅλαι αἱ Μαλδίδαι νῆσοι εἶναι ἔργα τῶν μικρῶν τούτων ὀστρέων, ἐκεῖ ζῶσι πλέον χιλιάδες ἀνθρώπων καὶ οἱ δεκακισχίλιομύριοι ἐργάται ὑπῆγαν ἀπὸ τὸν πυθμένα τῆς θαλάσσης νὰ ὑψώσωσιν ἄλλας νήσους μέχρι τῆς ἐπιφανείας, ὅπου ὁ ἀὴρ καὶ οἱ φίλοι αὐτῶν, τὰ μικρόβια τῆς ἀτμοσφαίρας θέλουσι φέρει τὴν ὀργανικὴν ζωήν. Ἔχομεν παρόμοιόν τι μέγα νὰ παραβάλωμεν πρὸς τὰ ἔργα αὐτῶν; πόσα ἑκατομμύρια ἐτῶν εἰργάσθησαν οἱ ἄγνωστοι οὗτοι ἐργάται; φοβοῦνται ὅλα τὸν ἄνθρωπον, τὸν βασιλέα αὐτῶν, καθ' ἡμᾶς, ἀλλ' οὗτος φοβεῖται τὰ μικρόζωα. Αἱ βακτηρίαι λοιπὸν τῆς χολέρας, τὸ μικρόδιον τῆς πανώλους εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ τοῦ κόσμου! Ὁ ἄνθρωπος προοδεύων μανθάνει περισσότερα, δὲν ἀγαπᾶ τὸ statu quo, δὲν ὑπάρχει ὅμως ζῶον χεῖρον αὐτοῦ. Ἂν ἡ Τίγρις ἐγνώριζε τί κακὸν πράττει, σπαράττουσα τὸν πετεινόν, καὶ ἀφίνουσα δέκα χηρευούσας ὄρνιθας, καὶ εἶχε καὶ ἑκτὸς τοῦ πετεινοῦ καὶ ἄλλο τι νὰ φάγῃ, ἴσως δὲν θὰ ἀπεφάσιζε τὸν θάνατόν του! Ὁ ἄνθρωπος τὸ γνωρίζει καὶ μολοντοῦτο τοῦ ἀφαιρεῖ καὶ ἀγάπην, καὶ νεότητα καὶ ζωήν, δι' ἓν καὶ μόνον γεῦμα, μάλιστα ἐνίοτε ἀφαιρεῖ καὶ τὸ γεῦμα τοῦ ὁμοίου του, διὰ νὰ τὰ φάγῃ αὐτός, τί εἰρωνία! πράττει δὲ τοῦτο ὡς πλάσμα κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωμα τοῦ Πλάστου του, ἀλλὰ τότε πρέπει νὰ δώσωμεν τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ δύο χεῖρας καὶ δύο πόδας, ἢ πρέπει νὰ τὸν ἐκλάβωμεν ὡς τέρας!— Ἐγὼ πάλιν ἐπαναλαμβάνω, λέγει ὁ ἐξάδελφός μου, πῶς περνᾶς τὸν καιρὸν μόνος καὶ εἰς τί καταγίνεσαι;—Δὲν εἶμαι τοῦ λέγω μόνος, ὑπάρχει πέριξ μου φύσις· μοῦ λείπουσιν ὅμως τὰ ἀναγκαῖα

ἐργαλεῖα διὰ νὰ περάσω τὸν καιρόν μου ἐξαίρετα. Ἂν εἶχον μικρὸν ἠλεκτρικὸν φῶς, ἓν καλὸν μικροσκόπιον, ἤθελον σὲ παρακαλέσει νὰ μὲ ἀφίσῃς νὰ φωτίσω τὸ στόμα σου, νὰ θέσω τοὺς καθρέπτας τῆς ἀντανακλάσεως εἰς τὴν θέσιν των καὶ νὰ παρατηρῶ, τὰ γεννώμενα καὶ κατὰ τετράλεπτον θνήσκοντα περὶ τοὺς ὀδόντας σου μικρόβια, νὰ παρατηρῶ, ὅταν πεινᾶς, πῶς ἐργάζονται μέσα εἰς τὸ στόμα σου, νὰ σὲ θρέψω, ἵνα ἴδω πῶς ἀφανίζονται αἱ περὶ τοὺς ὀδόντας σου γενόμεναι καὶ ἐξαφανιζόμεναι πόλεις, διὶ νὰ ἀρχίσῃ πάλιν νέα ζωή. Ἡμεῖς ζῶμεν ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ θεωροῦμεν αὐτὰ πολλά. Ἂν ἑκατοντάκις τόσα ἔτη διαρκέσῃ ὁ ἡμέτερος κόσμος, μέχρι σοβαρᾶς μεταβολῆς, ἡ αὐτὴ ἀναλογία ὑπάρχει καὶ ἐν τῷ στόματί σου διὰ τὰ μικρόβια. Ὡς ἔχει ἡ μακροβιότης τῶν μικροβίων, πρὸς ἡμᾶς, οὕτω καὶ ἡ ἡμετέρα πρὸς τὴν τῶν πλανητῶν, ἂν ἐκλάβωμεν καὶ αὐτοὺς ὡς ζῶντα ὄντα. Ὡς ἔχει τὸ ὕψος τῶν ὀδόντων σου, πρὸς τὸ ἀνάστημα τῶν μικροβίων, οὕτω καὶ τὸ ἐδικόν σου μέγεθος πρὸς τὴ ὄρη Δαβιλαγίρη καὶ Μοντεβέρεστ. Εἴμεθα ζῶα, κατέχομεν μεταξὺ των διακεκριμένην θέσιν, πλὴν πάλιν εἴμεθα ζῶα, καὶ ζῶα ἐκ τῶν ὁποίων λείπει ὅλως διόλου τὸ γνῶθι σαυτόν! Ὁ ἐξάδελφός μου μὲ ἠτένισε προσεκτικός, ἔλαβε τότε τὸ ῥέσι του καὶ ἀπῆλθεν, ἐγὼ δὲ ἐνεθυμήθην, ὅτι παρεξετρόπην ὅλως διόλου τοῦ κειμένου, ἂν κείμενον ὑπῆρχε. Ἔξαφνα πάλιν ἤρχισα νὰ συλλογίζωμαι τοὺς πλανήτας καὶ τὸν ἄμεσον μικρόν μας ἄρχοντα, τὸν Ἥλιον. Αὐτὸς εἶναι δι' ἡμᾶς, τοὺς ζῶντας εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον, εἰς τὸ περιήλιον του τὸν χειμῶνα δηλ. τότε εἶναι πλησιέστερος καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ τὸν δίσκον του τὸν βλέπομεν μεγαλήτερον τὸν Δεκέμβριον μῆνα, ἐν ᾧ συμβαίνει τὸ ἐναντίον διὰ τοὺς ζῶντας.

Στενήμαχος (ἀκολουθεῖ)

ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΑ

Τὸ κλῖμα τῆς ἐλαίας κατὰ τὸν καθηγητὴν Antonio Aloi (¹).

Ἡ ἐλαία εἶναι φυτὸν τῶν εὐκράτων κλιμάτων, ἔνθα ἀναπτύσσεται καὶ καρποφορεῖ εἰς οἱανδήποτε ἔκθεσιν. Τὸ τελευταῖον δὲ σημεῖον τῆς ζώνης, τῆς ἐπιτρεπούσης τὴν βλάστησιν αὐτῆς, εἶνε περίπου 45° βορείου πλάτους.

Ὑπερβολικὴ θερμότης ἢ ἰσχυρὸν ψῦχος ματαιώνουσι τὴν ἐπιτυχίαν αὐτῆς καὶ πράγματι. Εἰς τὰς Ἀτλαντίδας καὶ Ἀφρικὴν δὲν ἀπαντᾶ τὸ δένδρον τοῦτο. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Οὔμβολδ, γενομένας εἰς διάφορα μέρη τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Πουατώ, ἐν Ἁγίῳ Δομενίκῳ καὶ Καϋέννῃ, ἡ ἐλαία, καὶ ἂν ἠδύνατο νὰ βλαστήσῃ εἰς τὰς χώρας ταύτας, δὲν θὰ ἐκαρποφόρει. Πιστεύουν τινές, ὅτι ἡ ἐλαία ἀγαπᾶ ν' ἀναπτύσσεται εἰς παραθαλάσσια μέρη. Ἐὰν ἡ γειτνίασις μετὰ τῆς θαλάσσης ὁρισθῇ, ὡς ἔσχατον ὅριον διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας, αὕτη, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ τοὺς ἀναγκαίους ὅρους τῆς βλαστήσεώς της.

Τῷ ὄντι, ἡ ρηθεῖσα γνώμη εἶνε καταπολεμητέα, καθ' ὅσον παρατηροῦνται νὰ βλαστάνουν καὶ καρποφοροῦν κάλλιστα ἐλαῖαι ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ἠπείρου καὶ εἰς μεγάλην ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπόστασιν. Τώρα, ἐὰν αὕτη ἐμφανίζεται κατὰ προτίμησιν πλησίον τῆς θαλάσσης, τοῦτο συμβαίνει, διότι εὑρίσκει ἐκεῖ τὴν πλέον σταθερὰν διὰ τὴν ζωήν της θερμοκρασίαν. Ἡ ἐλαία βλαστάνει εἰς 12° καὶ ἀνθίζει εἰς + 18° ἢ + 19° βαθμούς.

Θερμοκρασία—6° βαθμῶν καὶ κατόπιν πάγος δυνατὸς καὶ ἥλιος ἀρκεῖ νὰ καταστρέψῃ αὐτὴν ὁλοτελῶς. Μὲ χαμηλωτέραν θερμοκρασίαν, μὴ ἀκολουθουμένην ὑπὸ αἰθρίας ἡμέρας, δὲν ὑποφέρουν τόσον αἱ ἐλαῖαι καὶ δύνανται ν' ἀνθέξωσιν εἰς ψῦχος—10° ἑκατονταβαθμίου. Ἐπίσης αἱ ἐλαῖαι δὲν ὑποφέρουν πολὺ εἰς χαμηλὴν θερμοκρασίαν, συνοδευομένην ὑπὸ λιακάδας, ἐὰν εἶνε πεφυτευμέναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ μὴ δέχωνται τὴν πρωΐαν τὰς πρώτας ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Δὲν βλάπτει τόσον τὴν ἐλαίαν τὸ ψῦχος, ὅσον ἡ ταχεῖα μετάβασις ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν ζέστην καὶ ἡ ταχεῖα τῆξις τοῦ πάγου.

(¹) Manuali Hoepli—L'olivo e l'olio. A. Aloi pag. 27-29.

Κ. ΣΑΧΤΟΥΡΗΣ

Μοιραρχος τῆς θωρηκτῆς (Ἀνατολικῆς) μοίρας τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου.

Μέγιστος ἐχθρὸς τῆς ἐλαίας εἶνε ὁ πάγος, ὅστις τηκόμενος ἐν μέρει ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, σχηματίζεται πάλιν τὴν ἑπομένην νύκτα εἰς—12° ἑκατονταβαθμίου. Τοῦτο καταστρέφει οὐχὶ μόνον τὰ φύλλα, ἀλλὰ καὶ τὸν κορμὸν καὶ τὰς ρίζας, τὰς εὑρισκομένας ἐκτὸς τῆς γῆς. Ψῦχος ὁμοίας ἐντάσεως ζημιοῖ τὴν ἐλαίαν περισσότερον τὴν ἄνοιξιν παρὰ τὸν χειμῶνα, διότι καταστρέφει τοὺς νέους βλαστούς. Τὸ ψῦχος ἀποβαίνει καταστρεπτικώτερον ἐν ἀτμοσφαίρᾳ ὑγρᾷ, παρὰ ἐν ξηρᾷ καὶ διὰ τοῦτο, ὑποτιθεμένου τοῦ αὐτοῦ βαθμοῦ ψύχους, αἱ ἐπὶ τῶν πεδιάδων ἐλαῖαι βλάπτονται περισσότερον τῶν ἐπὶ λόφων εὑρισκομένων.

Ὅσον ἀροῷ τὸ ὕψος, εἰς ὃ δύναται νὰ καλλιεργηθῇ ἡ ἐλαία, ποικίλλει ἀναλόγως τῶν διαφόρων χωρῶν. Εἰς τὰς ἐνδοτέρας ἐπαρχίας τῆς Ἰταλίας ὑπερβαίνει τὰ 500 μέτρα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης· Ἐνῷ π. χ. ἐν τῇ κοιλάδι τὴν παρὰ τὴν λίμνην Ἰσαίου καὶ τὴν Γάρδην, τελευταῖον σημεῖον τῆς καλλιεργείας αὐτῆς εἶνε 450, ἐν Σικελίᾳ δύναται ν' ἀνέλθῃ εἰς 700 μέτρα [2].

Οἱ πλέον κατάλληλοι ἐν Ἰταλίᾳ διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας τόποι, εἶνε ἡ Σικελία καὶ ἡ Καλαβρία.

Εὐδοκιμεῖ ἐπίσης κάλλιστα εἰς ἅπασαν τὴν Λουκανίαν καὶ εἰς τὰς Πούλιας, ὅπου πρωτίστως διακρίνεται ὁ ἐκ Βάρης ἐλαιοκόμος, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν θαυμασίαν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν

(²) Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς νήσου Σικελίας παρατηροῦνται ἐλαῖαι βλαστάνουσαι καλῶς εἰς ὕψος πλέον τῶν 800. Ἐν τῇ ὀρεινῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀρκαδίας, τῇ Γορτυνίᾳ, φύονται εἰς ὕψος 800 περίπου μέτρων δύο ἐλαιόδενδρα. Εὑρίσκονται ἀκριβῶς ἐν τῷ χωρίῳ Καμινίτσᾳ, κειμένῳ πρὸς Β. τῆς Βυτίνης εἰς ἀπόστασιν δύο περίπου ὡρῶν.

Ἐφυτεύθησαν πρὸ 200 ἴσως ἐτῶν καὶ μέχρι σήμερον καρποφοροῦν τακτικῶς. Τὰ ἐλαιόδενδρα ταῦτα ἀνῆκον ποτὲ εἰς τὸν Νικολὸν Ρηγόπουλον, πάππον ἐκ πατρὸς τοῦ σεβαστοῦ πρεσβύτου κ. Νικολάου Γεωργακοπούλου.

Ὁ Ρηγόπουλος εἶχε ἐπωνομασθῆ ὑπὸ τῶν Τούρκων Ψεύτης, ἕνεκα τῆς περινοίας του καὶ τῆς δεξιότητος, μεθ' ἧς διέστρεφε τὰ ζητήματα πρὸς δικαιολογίαν τῶν συγχωρικῶν του, ὧν ἦτο προεστώς, κατὰ τὰς μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἀναφυομένας διαφορὰς καὶ διενέξεις των.

Καὶ ἄλλως ἐξυπηρέτει τοὺς Καμινιτσιώτας ὁ Ρηγόπουλος.

Πατὴρ ὢν πέντε τέκνων ἀρρένων, ἤτοι τοῦ Γεωργάκη, Γιάννη τοῦ Ρουμπέκα, Παπαθανάσῃ, Κώστα τοῦ Γερώλογου καὶ Δήμου τοῦ Ντούβα, ὅστις πληγωθεὶς εἰς τινα μετὰ τῶν Ὀθωμανῶν συμπλοκὴν ἀπέθανεν, ἀπετέλεσεν οἰκογένειαν ἁρματωλῶν καὶ κλεπτῶν.

Οὕτως, ἐπιβαλλόμενος διά τε τοῦ πνεύματός του καὶ τῆς ἰσχύος του εἰς τοὺς ἐχθρούς, καθίστα ἡπιωτέραν, διὰ τοὺς συγχωρικούς του, τὴν τυραννίαν τῶν τότε ἀγερώχων Μωαμεθανῶν. Ὁ Νικολὸς Ρηγόπουλος ἀπεβίωσε περὶ τὰ τέλη τοῦ ΙΗ' αἰῶνος. Τὰς ὑπηρεσίας του συνέχεισαν οἱ υἱοί του Γεωργάκης καὶ Παπαθανάσης, διατελέσαντες προεστοὶ Καμινίτσης κατὰ τὸ 1821 καὶ μετὰ τὴν τοῦ Ἔθνους ἀπελευθέρωσιν. Ἡ οἰκογένεια τῶν Ψευταίων ὑπάρχει καὶ νῦν ἐν Καμινίτσῃ, φέρουσα ὑπερηφάνως τὴν προσωνυμίαν Ψευταίου ἢ Ψεύτη, οὖσαν τιμὴ δι' αὐτήν.

παρασκευὴν ἐκλεκτοῦ ἐλαίου περιζητήτου ἐν τῷ ἐμπορίῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα «*ἔλαιον τόπου Βάρης*». Εἰς τὰς Ἀμβρούσας καὶ ἀκριβῶς παρὰ τὰς Πέννας καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία ἐπικερδῶς.

Ἐπίσης καλλιεργεῖται καλῶς εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη, ἐν Τοσκάνῃ, ἔνθα πρέπει νὰ ποιήσωμεν μνείαν περὶ τοῦ ἐκ Λούκας ἐλαιοκόμου, παρασκευάζοντος ἔλαιον ἐκλεκτότατον, μεγάλως ἐκτιμούμενον ἐν τῷ Ἐξωτερικῷ, Λατίῳ καὶ Γάρδῃ. Ἐν Ἑλλάδι καλλιεργεῖται ἡ ἐλαία εἰς τὰς πλειοτέρας αὐτῆς ἐπαρχίας.

Τὸ παραγόμενον Ἑλληνικὸν ἔλαιον ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἐπιζήτητον εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀγοράς, ἐὰν εἰσήγοντο παρ' ἡμῖν, ὑπὸ εἰδικῶν, αἱ ἐπιστημονικαί, αἱ πεφωτισμέναι μέθοδοι τῆς παρασκευῆς τοῦ ἐλαίου. Μάλιστα ἔλαια τινὰ τῆς Ἑλλάδος, τὰ μᾶλλον γνωστά, ὡς τῆς Ἀττικῆς, ὑπὸ τὸ ὄνομα Κηφισσίας, Μάνης, Κρανιδίου, Κερκύρας, Καλαμῶν κ.τ.λ. δύνανται νὰ γίνουν ἐφάμιλλα τῶν πλέον πεφημισμένων ἐλαίων ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ.

Ἀλ. Ν. Γεωργακόπουλος

εἰδικὸς ἐλαιουργὸς ἐκ τῆς Ἀνωτέρας Β. Γεωργικῆς Σχολῆς τοῦ Portici καὶ γεωπόνος τοῦ Ἐφηβείου Ἀδέρωφ.

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΑΞΕΙΔΙΟΥ

ΑΠΟ ΦΙΛΙΠΠΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΣΑΝ

(Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Τότε διηυθύνθην παρὰ τῷ κ. Στ. Φερεντίνῳ ἐμπόρῳ, ὅστις ἔχει τὸ κατάστημά του ἐν τῇ κεντρικωτέρᾳ καὶ ἐμπορικωτέρᾳ ὁδῷ τοῦ Γαλαζίου, ἀκριβῶς κάτωθι τοῦ Ξενοδοχείου Regal, ἐν ᾧ διέμενον, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω καὶ ἑπομένως δὲν ἐδυσκολεύθην νὰ εὕρω αὐτὸν ποσῶς. Εἶχον ἀκριβῶς καὶ προφορικήν τινα ἐντολὴν ἐκ μέρους τοῦ ἐν Ἀθήναις πενθεροῦ του κ. Λέκα, ὑποστρατήγου καὶ συνήντησα αὐτὸν παρὰ τὴν θύραν τοῦ καταστήματός του, ἱστάμενον ὄρθιον.

Ὁ κ. Φερεντῖνος εἶναι ἀνὴρ μέσης ἡλικίας, εὐτραφής, μειλίχιος, ἀγαθὸς καὶ εὐπροσήγορος, ηὐχαριστήθην δὲ πολὺ ἐκ τῆς εὐγενοῦς καὶ γλυκείας συμπεριφορᾶς του.

— Ὁ κ. Στ. Φερεντῖνος; τὸν ἐρωτῶ.

— Ἐγὼ εἶμαι, μοὶ ἀπαντᾷ μετὰ προθυμίας καὶ μὲ παρατηρεῖ μετὰ περιεργείας, θέλων νὰ μαντεύσῃ ἴσως τὴν ἰδιότητά μου.

— Ἔρχομαι ἐξ Ἀθηνῶν, τῷ λέγω καὶ σᾶς ἔχω καὶ χαιρετισμοὺς πολλοὺς ἀπὸ μέρους τοῦ κ. Λέκα, στρατηγοῦ, πενθεροῦ σας.

Ὁ κ. Φερεντῖνος ηὐχαριστήθη τότε πολὺ καὶ μὲ παρεκάλεσε νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ κατάστημά του, ὅπου καθήσαντες παρὰ τῷ γραφείῳ του, μοὶ προσέφερε καφφὲ καὶ σιγαρέτα.

Διατηρεῖ μέγα κατάστημα εἰδῶν πολυτελείας καὶ ποικίλλων ἄλλων ἀντικειμένων ἱματισμοῦ ἀνδρῶν καὶ κυριῶν, τὸ δὲ βλέμμα μου σταματᾷ ἐπὶ κομψοτάτων ἐγχρώμων κανίστρων, διὰ μεταφορὰν ἐξοχικῶν ἐδεσμάτων, ἅτινα πολὺ προσελκύουσι τὴν ἀποκτησίν των.

— Καὶ τί κάμνει ὁ στρατηγός; μοὶ λέγει ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος ὡς καὶ ἡ οἰκογένειά του; ποῦ καὶ πῶς τὸν εἴδατε; σᾶς ἔδωκε καμμίαν ἐπιστολήν;

— Ἰδού, τῷ λέγω, κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐξ Ἀθηνῶν ἀναχωρήσεώς μου, εἶδον αὐτὸν ἔξωθι τοῦ καφενείου Ζαχαράτου καὶ ἐχαιρετήθημεν, διότι γνωριζόμεθα, εἰπὼν δὲ αὐτῷ, ὅτι σκοπεύω νὰ ταξειδεύσω εἰς Ρωμουνίαν, μ' ἐπεφόρτισε νὰ σᾶς ἴδω καὶ σᾶς προσφέρω τοὺς χαιρετισμούς του.

— Ἄ, εὐχαριστῶ, εὐχαριστῶ πολὺ καὶ πότε ἀναχωρεῖτε;

— Αὔριον λίαν πρωΐ διὰ Τούλτσαν, Σουλινᾶ καὶ Κωνστάντζαν...

— Καὶ ἐκεῖθεν;

— Ἐκεῖθεν κατ' εὐθεῖαν διὰ Πειραιᾶ.

— Τότε θὰ σᾶς ἐπεφορτίσω μικρὸν βάρος. Θὰ σᾶς δώσω ὀλίγον χαβιάρι, ὅπου τὸ ἀγαπᾷ πολὺ καὶ δύο ζεύγη γάντια καὶ λαιμοδέτας διὰ τὰ παιδιά.

— Ὅ,τι ἀγαπᾶτε, προθύμως.

— Ἀλλά, θὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ ὑπάγωμεν καὶ μέχρι τῆς οἰκίας μου, νὰ ἴδητε καὶ τὴν κυρίαν μου. Θὰ εὐχαριστηθῇ δὲ πολύ, διότι θέλει νὰ μάθῃ περὶ τῆς μητρός της.

— Λοιποῦμαι πολύ, κύριε Φερεντίνε, διότι ἀναχωρῶν τὴν πρωΐαν, δὲν μοὶ μένει καιρός, ἀλλὰ ὅ,τι θέλετε, ἑτοιμάσατέ τα καὶ τὸ ἑσπέρας θὰ ἐπανέλθω νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω.

— Καλῶς, καὶ τί γίνονται εἰς Ἀθήνας; Τί νέα;

— Ἡ αὐτὴ κατάστασις, τῆς λύπης καὶ ἀπογοητεύσεως.

— Πολὺ λυπηρόν, μᾶς ἐκόστισε πολὺ ἐδῶ.

Ἀφήσας δὲ αὐτὸν προσκαίρως, μετέβην ν' ἀποχαιρετίσω τινὰς φίλους καὶ συνδρομητάς μου. Παρὰ τῷ κ. Ν. Ἀθανασούλῃ ἠναγκάσθην νὰ μένω περισσότερον, διότι σᾶς καταγοητεύει διὰ τοῦ τρόπου του. Ἰδίᾳ, δὲ οἱ ἀξιόλογοι υἱοί του Ἀθανάσιος καὶ Γαβριὴλ, μὲ καθυποχρέωσαν. Καταγίνονται διαρκῶς ἤδη εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν γεννημάτων, εἰς ὃ κατέστησαν εἰδήμονες, καὶ εἰσὶ πατριῶται μοναδικοί. Ἔμαθον δέ, ὅτι ὁ κ. Μ. Ἀθανασούλας προσήνεγκε δέκα χιλιάδας φράγκων κατὰ τὸν τελευταῖον ἐθνικὸν ἀγῶνα, εἰς δὲ ἐκ τῶν υἱῶν του συνώδευσε καὶ προσωπικῶς σῶμα ἐθελοντῶν, καλῶς κατηρτισμένον μέχρι τῶν συνόρων, λαβὼν ἐνεργὸν μέρος. Ὁ δὲ κ. Κατζαποστόλης, ἔμπορος καὶ ἔφορος τῆς κοινότητος, εἶναι ἐπίσης ἐκ τῶν φιλοπροόδων καὶ δρώντων ὁμογενῶν, ἐνεργῶν ἑκάστοτε ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν σκοπῶν, ἐσχάτως δέ, ὅτε ἐκινδύνευον αἱ σχολαὶ τῆς κοινότητος, ἐλλείψει πόρων, νὰ μένωσι κεκλεισμέναι κατὰ τὸ ἀρξάμενον σχολικὸν ἔτος, πρῶτος αὐτὸς ἔδωκε τὸ παράδειγμα, καταθέσας 10,000 φρ. ὑπὲρ αὐτῶν. Τοιοῦτοι ἄνδρες εἰσὶν ὁμολογουμένως ἄξιοι μνείας καὶ πολλῶν ἐπαίνων.

Εἶτα ἐπιστρέψας ἐκεῖθεν, εἶδον ἐκ νέου τὸν κ. Φερεντῖνον, ὅστις μοὶ ἔδωκε μικρὸν δέμα διὰ τὸν ὑποστράτηγον κ. Λέκαν, προσενεγκών μοι ἐν ταὐτῷ καὶ ἓν ὡραῖον κάνιστρον, ἐξ ἐκείνων ἅτινα μοὶ ἤρεσαν, καὶ τῷ ἐδώρησα καὶ ἐγὼ δύο τόμους τῆς «Φύσεως».

Τὴν ἐπαύριον ἀνεχώρησα ἀτμοπλοϊκῶς διὰ τοῦ Δουνάβεως εἰς Τούλτσαν, καὶ μετὰ τρίωρον περίπου ὡραῖον πλοῦν ἀφίχθημεν πρὸ τῆς μικρᾶς ταύτης κωμοπόλεως, τῆς κατοικουμένης ὑπὸ ὀλίγων σχετικῶς Ἑλλήνων καὶ πλειόνων βουλγάρων καὶ Ἰσραηλιτῶν.

Ἐπειδὴ δέ, δὲν εἶχον πολλοὺς νὰ ἐπισκεφθῶ ἐνταῦθα καὶ ὤφειλον νὰ ἀπέλθω τὴν ἐπαύριον διὰ Σουλινᾶ, μετέβην ἀμέσως πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ κ. Ν. Ζαφείρη, προέδρου τῆς κοινότητος, ἀλλὰ μὴ εὑρὼν δυστυχῶς αὐτὸν ἐκεῖ, ἐπεσκέφθην τὸν κ. Ἀπόστολον Δενδρινόν, παλαιὸν συνδρομητήν μου. Ὁ κ. Δενδρινός, φιλογενέστατος καὶ φιλοπρόοδος μεσῆλιξ ἀνήρ, εὐγενὴς καὶ πρόθυμος εἰς ὅλα, μὲ ὑπεδέχθη μετὰ πολλῆς προσηνείας καὶ εὐγενείας καὶ εὐηρεστήθη νὰ μοὶ παράσχῃ πάσας τὰς ἀναγκαιούσας μοι τοπικὰς πληροφορίας, μάλιστα δὲ μὲ συνώδευσε καὶ πρὸς συνάντησιν καὶ ἐπίσκεψιν διαφόρων ἐκεῖσε προσώπων.

Ὁ κ. Ἀπ. Δενδρινός, ἀπὸ καιροῦ ἐγκατεστημένος ἐνταῦθα, εἶναι ἓν τῶν κυριωτέρων δρώντων προσώπων τῆς κοινότητος, ἂν μὴ τὸ καλείτερον, χαίρει πολλῆς ὑπολήψεως καὶ ἐκτιμήσεως παρὰ πάντων τῶν ὁμογενῶν μας καὶ ἐμπορεύεται ποικίλλα εἴδη τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν τεχνῶν. Ἔχει δὲ ἀξιόλογον οἰκογένειαν καὶ υἱοὺς λαμπροτάτους, πολὺ φιλοπροόδους καὶ φιλομούσους, ἐξ ὧν ὁ εἷς τυγχάνει καὶ τελειόφοιτος τῆς ἰατρικῆς καὶ ὅστις μὲ περιήγαγεν πρὸς ἐπίσκεψιν διαφόρων μερῶν τῆς πόλεως.

Ὁ κ. Δενδρινὸς σφοδρῶς ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀπάπτωσιν καὶ κακοξεξίαν τοῦ ἐμπορίου ἐν Ῥωμουνίᾳ, ἐξ οὗ πολὺ ζημιοῦνται οἱ Ἕλληνες ἤδη καὶ μετὰ θλίψεως μοὶ ἔλεγεν, ὅτι σήμερον εἶναι σπάνιον πρᾶγμα νὰ κερδίζῃ τις, ἐνῷ πάντες παραπονοῦνται ἐπὶ προφανεῖ ζημίᾳ.

Τυχαίως συνηντήθημεν ἐκεῖ καὶ μετὰ τοῦ ἀξιολόγου νέου κ. Ἀριστ. Θεοφιλάτου, ἐκ τῶν καλῶν συνδρομητῶν τῆς Φύσεως, ὃν δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω ἐν Βραΐλᾳ, ἀπουσιάζοντα, καὶ ὅστις πολὺ ηὐχαριστήθη ἰδών με. Ὁ οἶκος τῶν Θεοφιλαταίων ἐν Βραΐλᾳ, εἶναι πασίγνωστος, ἕνεκα τῶν πολυετῶν καὶ μεγάλων αὐτῶν ἐργασιῶν ἐν Ρωμουνίᾳ ὡς καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς κοινότητος διαρκῶν αὐτῶν ἐκδουλεύσεων καὶ συνδρομῶν. Ἄνω δὲ τῶν διακοσίων ὁμογενῶν μας εὑρίσκουσιν ἐργασίαν παρ' αὐτοῖς. Ἐσχάτως ὅμως ἔπαθε σημαντικῶς, πρὸς μεγίστην τῶν φίλων λύπην καὶ πάντες εὔχονται ταχέως τοιοῦτος κοινωφελὴς οἶκος ν' ἀναλάβῃ τῶν πολυασχόλων αὐτοῦ ἐργασιῶν. Ὁ κ. Θεοφιλάτος μὲ προσεκάλεσε καὶ μετ' ἄλλων φίλων εἰς γεῦμα καὶ διήλθομεν πάντες ὡραίαν τὴν ἑσπέραν ἐκείνην ἐκεῖσε συντροφικῶς.

Εἶτα μετέβην καὶ πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν καλῶν μοι συνδρομητῶν κυρίων Διονυσίου Καρρᾶ καὶ Ν. Βαρβιέρη, ἀξιολόγων νέων, μεθ' ὧν εἴπομεν ἀρκετά. Τὸ δὲ ἑσπέρας ἐγνωρίσθην καὶ μετὰ τοῦ ἀξιολογωτάτου καὶ φιλομούσου ἀνδρὸς κ. Ἀναστ. Καρβελᾶ λαμπροῦ πατριώτου καὶ ὁμογενοῦς, ἐν τῷ καταστήματι αὐτοῦ, συστηθέντες παρὰ τοῦ κ. Θεοφιλάτου, ὅστις πρὸ

τοῦ γεύματος ἠθέλησε νὰ μᾶς προσφέρῃ τὴν μαστίχαν.

Ὁ κ. Καρβελᾶς εἶναι πελοπονήσιος καὶ διατηρεῖ ἐνταῦθα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του λαμπρὸν παντοπωλεῖον καὶ οἰνοπωλεῖον. Μόλις δὲ ἤκουσε τὸ ὄνομά μου.

— Μήπως εἶσθε συγγενὴς τοῦ κ. Λεονάρδου Πρίντεζη, τοῦ ἐπιθεωρητοῦ, φίλου μου, μεθ' οὗ μάλιστα συνεταξείδευσα σιδηροδρομικῶς ἀπὸ Τριπόλεως εἰς Ἀθήνας, μοὶ λέγει, κατὰ τὴν ἐσχάτως κάθοδόν μου εἰς Ἑλλάδα;

— Μάλιστα, εἶναι ἀδελφός μου, τῷ ἀπαντῶ.

— Τότε χαίρω πολύ, μοὶ λέγει καὶ σφίγγων μοι τὴν χεῖρα, σᾶς παρακαλῶ πολύ, μοὶ προσέθηκε, νὰ ἔλθητε τὸ πρωὶ νὰ πίωμεν τὸν καφφὲ μὲ τὸ γάλα ὁμοῦ, ἀφοῦ ἀπόψε σᾶς προσεκάλεσεν ὁ κ. Θεοφιλάτος καὶ αὔριον ἀναχωρεῖτε.

— Εὐχαρίστως, τῷ ἀπαντῷ καὶ ὄντως τὴν ἐπαύριον μετέβην καὶ ἐπίομεν τὸν καφφὲ μετὰ τοῦ κ. Καρβελᾶ, οὕτινος ἡ συναναστροφὴ εἶναι πολὺ εὐχάριστος καὶ κριτικωτάτη. Σᾶς ὁμιλεῖ δὲ πάντοτε μετὰ μειλιχίου, πειστικοῦ καὶ σοβαροῦ τρόπου καὶ ἡ κρίσις του ἐνέχει πάντοτε γνώσεις καὶ πεῖραν δεινοῦ κοσμοπολίτου. Ὡς φαίνεται δὲ, συνανεστράφη καὶ κόσμον πολὺν καὶ καλὸν καὶ θὰ ἔζησε καὶ ἐταξείδευσε πολλάκις καὶ εἰς πολλὰ μέρη.

— Καὶ τί ἔργον ἐκδίδετε; μοὶ λέγει εἶτα μετ' ἐνδιαφέροντος.

— Τὴν «Φύσιν» περιοδικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν εἰκονογραφημένον, περιέχον πάντοτε ζωτικὰ καὶ ἐνδιαφέροντα ἄρθρα, πρὸ ὀκταετίας ἐκδιδόμενον.

— Ἄ! ναί, ἤκουσα μοὶ λέγει, νὰ μ' ἐγγράφετε καὶ ἐμένα παρακαλῶ.

— Εὐχαρίστως, τῷ εἶπον.

Τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἐπιβᾶς μικροῦ καὶ κομψοῦ γερμανικοῦ διτρόχου σκάφους, ἀνεχώρησα διὰ τὸ Σουλινᾶ, διὰ μέσον πάλιν τοῦ Δουνάβεως.

Ὡραία καὶ εὐχάριστος ἡ ποταμοπλοΐα αὕτη, ἀρκεῖ δὲ νὰ ἔχητε ὀλίγα χρήματα, διάθεσιν καὶ ὑγείαν καὶ ἡ διασκέδασις ἔρχεται ἀφ' ἑαυτῆς, χωρὶς νὰ τὴν ζητήσητε. Κίνησις, θόρυβος, γέλωτες καὶ ὡραία ἐξέλιξις ποικίλων καὶ εὐχαρίστων τοπείων σᾶς διεγείρουσι τὸ ἐνδιαφέρον, τὴν περιέργειαν καὶ τέλος τὴν εὐχαρίστησιν καὶ τὴν χαράν. Ἔχετε δὲ ἀφ' ἑτέρου ἐντὸς τοῦ πλοίου ὅ,τι ἀπαιτεῖται πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐν μέσῳ θαλάσσης πλήρους καὶ χαριτωμένης ἀπολαύσεως, συντροφίαν, εὐθυμίαν, ὡραῖον ζῦθον καὶ ἐξαίρετα φαγητά.

Ἐξ ὅλων τῶν ἐν τῷ Δουνάβει ταξειδίων μου, τὸ ἀπὸ Γαλαζίου εἰς Σουλινᾶ μοὶ ἤρεσε περισσότερον. Ὅσον δὲ προχωρεῖτε πρὸς τὸ Σουλινᾶ, ὁ ποταμὸς εὐρύνεται, τὰ πλοῖα, ἡ ναυτικὴ κίνησις καὶ τὸ ἐμπόριον αὐξάνουσι, ἡ δὲ περιέργειά σας κορυφοῦται. Τὸ Σουλινᾶ κεῖται παρὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν, εἰς τὸ στόμιον ἀκριβῶς τοῦ Δουνάβεως καὶ ὅσον πλησιάζετε αὐτό, τοσοῦτον ἡ θέα καὶ ἡ ἀπόλαυσις εἶναι μαγευτικωτέρα. Πελώρια σκάφη δεξιά, γιγαντιαία φορτηγὰ καὶ ἐκφορτοτικὰ μηχανήματα ἀριστερά, ποικίλα πλοῖα μικρὰ καὶ μεγάλα κινούμενα, ἐρχόμενα καὶ ἀπομακρυνόμενα, ὑπὸ ὡραῖον οὐρανόν, ὡραίαν πόλιν, ἐκτεινομένην κατὰ μέγιστον μῆκος δεξιόθεν, σειρὰν ἐργοστασίων καὶ ἀποθηκῶν ἀριστερόθεν καὶ εἰς τὸ βάθος ὑπὸ λαμπρὸν ὁρίζοντα τὸν Εὔξεινον Πόντον, διανοιγόμενον γαληνιαίως καὶ ἐπιχαρίτως, εὐρέως καὶ κατὰ μῆκος καὶ πλάτος, ὡς ἐν ὡραίῳ κεχρυσωμένῳ καὶ ἀπαστράπτοντι πλαισίῳ.

Ἀπὸ τοῦ καταστρώματος καθήμενος, ἐθεώμην μεθ' ἡδονῆς ἐν ὅσῳ ἐπλησιάζομεν τὴν ὡραίαν ταύτην εἰκόνα καὶ αἴφνης ἀποτόμως ἀγκυροβολήσαντες πρὸ μικρᾶς ξυλίνης ἀποβάθρας, διεκόπην εἰς τοὺς ὡραίους συλλογισμούς μου.

Εἶναι τὸ ὡραῖον Σουλινᾶ. Ἐξέρχομαι καὶ διακρίνω πανταχοῦ ἑλληνικὰς φυσιογνωμίας, πλησιάζω τὰ πλήθη καὶ ἀκούω πάντας ἑλληνιστὶ διαλεγομένους, εἰσέρχομαι εἶτα εἰς τὸ πρῶτον τυχὸν μοι Ξενοδοχεῖον τῆς Εὐρώπης καὶ εὑρίσκομαι πρὸ ὁμογενῶν μοι! Ἐξέρχομαι ἀμέσως καὶ μεταβαίνω εἰς παρακείμενον καφφενεῖον, ὅπως πίω καφφὲν καὶ ζητήσω πληροφορίας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ καὶ παντοῦ τὰ πάντα ὄζουσι ἑλληνικῆς χροιᾶς καὶ τύπου καὶ συστέλλω τὸν νοῦν μου, ὅπως σκεφθῶ ἂν εὑρίσκωμαι εἰς τὴν Ρωμουνίαν ἢ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Εἶμαι εἰς Ρωμουνίαν καὶ ὁ πρῶτος ἐρωτηθεὶς παῖς τοῦ καφενείου, μοὶ ἀπαντᾷ ἀφελῶς, ἀλλὰ μετ' ἐκστάσεως, ὡσεὶ νὰ μὴ ἐγνώριζον ἁπλούστατον καὶ σύνηθες αὐτῷ πρᾶγμα.

— Καὶ τί δὲν εἰξεύρετε, ὅτι εἴμεθα ὅλοι ἕλληνες ἐδῶ;

Πόσον ἀπατῶνται οἱ ξένοι εἰς τὰ ἐλάχιστα καὶ ἐνθυμοῦμαι ἤδη περιηγητήν τινα γάλλον, ὅστις παρατηρῶν μετὰ περιεργείας τὰς στήλας τοῦ Ὀλυμπίου Διός·

— Ἐδῶ εἶναι, μοὶ λέγει, ἡ Ἀκρόπολις;

Ἐξελθὼν τοῦ καφενείου, ἔστην ἀμέσως καὶ παρετήρησα ἔναντι καὶ πέριξ ἐμοῦ, ὡς συνήθως πᾶς ξένος πράττει, πρὶν ἐκκινήσῃ πρὸς πορείαν, μόλις φθάσῃ εἰς ξένην αὐτῷ πόλιν. Τοῦτο πάντες φυσικῶς πράττομεν, πρὸς ἀναγνώρισιν τῆς θέσεως, ἣν κατὰ πρῶτον βλέπομεν. Εἶναι φυσικὴ ὁρμέμφυτος ἀπόρροια.

Ἔναντί μου εἶχον κατὰ πλάτος τὸν Δούναβιν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ποικίλων καὶ πολυαρίθμων ἀτμοπλοίων καὶ σαφῶν, ἀντίπεραν σειρὰν ὅλην καταστημάτων καὶ ἀποθηκῶν καὶ δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν ἐμοῦ κατὰ μῆκος τῆς μακροτάτης παραλιακῆς ὁδοῦ, ὄπισθέν μου, σειρὰν ἀτελεύτητον οἰκιῶν, καταστημάτων καὶ ποικίλων μαγαζείων, μετὰ πολλοῦ πλήθους κατερχομένου καὶ ἀνερχομένου πρὸ τούτων. Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς πόλεως, ἐσκέφθην, κτισθεῖσα κατ' ἀνάγκην παραλιακῶς, ἕνεκα τοῦ ναυτικοῦ ἐμπορίου καὶ εἶτα προχωρήσασα εἰς τὰ ἐνδότερα. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι καὶ διατηρεῖται ἔτι ἑλληνικωτάτη, κτισθεῖσα καὶ κατῳκισθεῖσα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀποίκων τὸ πρῶτον, ὡς ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀνατολῆς ὅπου ὑφίστατο ἀνάγκη κέντρου καὶ ἀναπτύξεως ἐμπορίου καὶ κοινωνικῆς ἐξαπλώσεως. Ἡ πόλις αὕτη, μόνη ἐξ ὅλων τοῦ Δουνάβεως καὶ τῆς Ἀνατολῆς ὅλης, διατηρεῖ τὴν ἑλληνοπρεπῆ αὐτῆς χροιὰν καὶ στάσιν. Τὰ πάντα ὄζουσιν ἑλληνικῆς μορφῆς καὶ οὐσίας ἔτι. Τὰ πάντα ἑλληνικά, καταστήματα, καφενεῖα καὶ κέντρα, τὰ γραφεῖα καὶ ἐμπορικαὶ συναλλαγαί, ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα καὶ πληθυσμός, τὰ πάντα ἑλληνικά. Δὲν διαφέρει κατ' οὐδὲν ἢ κατὰ τὴν ἐπικράτειαν, ἐν ᾗ εὑρίσκεται, ὡς προανέφερα. Τί ὡραῖον πρᾶγμα, νὰ ἐπισκέπτεταί τις τὰς ἑλληνικὰς ταύτας πόλεις ἐκ τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ ὁπόσον λυπηρὸν εἶναι νὰ βλέπῃ τις ἤδη αὐτὰς μετὰ τόσην ζωτικότητα καὶ ἀκμὴν κατερρεούσας ἑλληνικῶς καὶ περιερχομένας βαθμηδὸν εἰς τοὺς νέους κατακτητὰς αὐτῶν, Ἑβραίους, Ρωμούνους καὶ Βουλγάρους. Ἅπασαι αἱ χῶραι καὶ πόλεις ἐκεῖναι, ἀπὸ τῶν παραλίων τῆς μικρᾶς Ἀσίας, μέχρι τῆς Ὀδησσοῦ καὶ ἀπὸ ταύτης μέχρι τῶν Σιδηρῶν Πυλῶν, τί ὡραῖον κέντρον κινήσεως καὶ πολιτισμοῦ, ἐμπορίου καὶ ἐθνισμοῦ ἀπετέλουν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ἂν καὶ σήμερον ἔτι περιέλθητε τὰ μέρη ταῦτα διαδοχικῶς, θὰ θαυμάσητε τὰ ἐναπομείναντα ζωηρὰ ἔτι ἴχνη τῆς ἑλληνικῆς ἐκπολιτίσεως τοῦ κόσμου ὅλου. Παντοῦ ἔχουσι τὰς βάσεις καὶ τὰ θεμέλια, τὰ ἤθη καὶ τὰς ἀρχάς μας. Κατὰ Στράβωνα, ὡς γνωστόν, «ἅπασα ἡ Ἰστρία, ὑπὸ ἀποίκων Μελισσίων οἰκεῖται». Ἡ νῦν Σιλίστρια ὠνομάζετο Ἰστρία, Παρίστρια, Παραδουναβία, αἱ δὲ νῦν πόλεις Ὄρσοβα ἐκαλεῖτο Ὀρεστιάς, τὸ Ρουχοτούκιον—Ρύσιον, ἡ Κωνστάντσα—Τόμις, τὸ Τέμεσβαρ—Θεμιστούπολις, τὸ Βελιγράδιον—Σύμνιον, τὸ Μεχάδια καὶ Hercules Bad—Ἡράκλεια λουτρὰ κτλ. Ὑπάρχει δὲ καὶ νῦν ἔτι ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους, πλησίον τοῦ Τούρνο-Σεβέρινου.

Ἀφοῦ περιειργάσθην μόνος τὴν παραλιακὴν ἄποψιν τῆς πόλεως, ἐζήτησα νὰ ἴδω τὸν κ. Ἰ. Σκοπελίτην, συνδρομητήν μου, ὅστις εἶχε τὸ γραφεῖον του ἐκεῖ πλησίον. Εὗρον δὲ αὐτὸν ἐκεῖ καὶ ηὐχαριστήθη πολὺ ἐπὶ τῇ ἐλεύσει μου. Πλήρης δὲ χαρᾶς, ἀφῆκεν ἀμέσως τὴν ἐργασίαν του, ὅπως μοὶ παρέξῃ τὰς πρώτας τῆς φιλοξενείας περιποιήσεις. Ἐξήλθομεν ὁμοῦ καὶ μετέβημεν εἰς παρακείμενον ζυθοπωλεῖον.

— Ἐξήγησόν μοι, μίαν ἀπορίαν μου, τῷ λέγω τότε, εἰς ὅλας τὰς πόλεις τῆς Βουλγαρίας καὶ Ρωμουνίας, ὅθεν διῆλθον ἤκουσα τὴν ἑλληνικὴν ὁμιλουμένην, ἀλλ' ἤκουσα καὶ ἄλλας διαλέκτους, ἐνῷ ἐδῶ μόνον τὴν ἑλληνικὴν παρατηρῶ ὁμιλουμένην, τί συμβαίνει, ὅλοι ἕλληνες εἶναι ἐδῶ;

— Ὄχι, μοὶ λέγει ὁ κ. Σκοπελίτης, μειδιῶν, ἐπὶ τῇ ἀγνοίᾳ μου, ἀλλὰ καὶ οἱ Ρῶσσοι καὶ οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Ἰταλοὶ εἶναι ἠναγκασμένοι νὰ μανθάνωσι τὴν ἑλληνικὴν ἐδῶ, διότι εἶναι ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα, καὶ οἱ ἕλληνες ἀνέκαθεν ἔχουσιν εἰς χεῖρας των τὰς ἐργασίας καὶ τὸ ἐμπόριον.

— Πολὺ εὐχάριστον καὶ μοναδικὸν τοῦτο, εἶπον.

Εἶτα μετὰ τοῦ κ. Σκοπελίτου ἐξήλθομεν εἰς περίπατον, συστήσας μοι διάφορα πρόσωπα καὶ ἐπιδείξας μοι τὰ σημαντικώτερα τῆς πόλεως μέρη.

(Ἕπεται συνέχεια).

ΠΟΝΟΣ ΚΑΡΔΙΑΣ ΑΓΙΑΤΡΕΥΤΟΣ

Τῆς ὥρες ποῦ 'περήφανος ὁ ἥλιος ξεπροβάλλει
Καὶ 'στὸ γιαλὸ παιγνιδωτὲς ἀχτῖνες ξαπολᾶ
Καὶ τ' ἀηδόνι τῆς καρδιᾶς τὴ λαύρα γλυκοψάλλει
Καὶ τὸ μαντρὶ 'στὴ μάντρα του μὲ βία ροβολᾷ.

Νειὸς ἄμοιρος, ποῦ σύντροφο τῆς πίκρες ἔχει πάρει
Ὅπου τ' ἀντρίκιο στῆθός του πονεῖ καὶ πάντα κλαίει
'Απ' τὴ μητέρα τοῦ Χριστοῦ ζητεῖ μιὰ μόνη χάρι
Νὰ βγάλ' ἀπὸ τὰ στήθια του αὐτὸ ποῦ τοῦ τὰ καίει.

—Ἄχ! Παναγιά μου, φώτισε τὴ συννόματή Σου
«Νὰ θυμηθῇ τοὺς ὅρκους μας καὶ τὴν παλιὰ φιλία,
«Στὴν ἀγκαλιά μου στεῖλέ την, τὴν ἄπιστη Μαρία ..
«Νὰ μ' ἔχῃς λατρευτή Σου.

«Στῆς μούρης νύχτας τὰ βαθειά, πέστης, πῶς δὲν κοιμοῦμαι
«Πέστης, πῶς ἔρημος σ' αὐτό, τὸν κόσμον εἶμαι μόνος
«Πέστης τὰ φυλλοκάρδια μου πῶς κατατρώγει ὁ πόνος
«Κ' αἰώνια συλλογοῦμαι.

«Μὲ μιὰ ματιά της γκαρδιακά, πέστης, θὰ μ' ἀνεστήσῃ
«Χρυσῆ φωλιὰ τοῦ ἔρωτα, 'στὰ στήθια μ' ἔχω κτίσῃ·
«Ἡ ζωγραφιά της ἡ γλυκειὰ μέσ' τὴ ψυχή μου μένει
Κ' ἡ ἀγάπη μὲ τρελλαίνει.

'Πέρασε κάμποσος καιρὸς ὅπ' ὁ φτωχὸς προσμένει
Τὴ Μάρω 'στὴν ἀγκάλη του νὰ ξαναϊδῇ πεσμένη
'Αλλ' ἡ καρδιά της ἄπιστη εἶνε καὶ θἄν αἰώνια
Τὴν ἄπιστη ποτὲ πιστὴ δὲν κάνουνε τὰ χρόνια.

'Από τὸν Πειραιᾶ 20/1/98.

Ἄγγελος Α. Κόμι

ΑΡΧΑΙΩΝ ΓΝΩΣΕΙΣ

Παρὰ τοῖς φθιτικοῖς ὀφελεῖ ἡ βρῶσις τοῦ χοιρείου πάχους καὶ ἡ πόσις τοῦ ὀνείου ἐλαίου.

Ὁ Δίδυμος λέγει, ὅτι οἱ κύαμοι ἀμβλύνουσι τὰς κινήσεις τῆς καρδίας.

Ὁ Ἱπποκράτης λέγει, ὅτι οἱ φακοὶ εἶναι θερμαντικοί, διουρητικοὶ καὶ εὐκήλιοι.

Κατὰ Θεόφραστον, ὁ καρπὸς τῆς ροιᾶς ὡριμάζει βέλτιον καὶ τάχιον.

Κατὰ Πλούταρχον, τὸ πήγανον φυόμενον ὑπὸ τὴν συκῆν καθίσταται εὐωδέστερον καὶ μαλακώτερον.

Κατὰ τὸν ἴδιον, τὰ ρόδα καὶ τὰ ἴα, φυόμενα πλησίον κρομμύων, παρέχουσι μείζονα εὐωδίαν.

Διὰ τὰ κρόμμυα ὁ Ἱπποκράτης λέγει «τροφὴν οὐδεμίαν δίδωσι τῷ σώματι, οὐδὲ ὠφέλειαν».

Ὁ Γαληνὸς λέγει, ὅτι ὁ ζωμὸς τῶν γερόντων ἀλεκτόρων ἐκταράττει τὴν κοιλίαν.

Φοῖβος

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

53. Αἴνιγμα

Τρεῖς μυῖες ἦλθαν' κάθησαν
'Επάνω στὸ χαρτί μου
Τὰ ἴχνη των μοὶ ἄφησαν
Κακὰ μὰ τὴ ζωή μου
Ἡ πρώτη κατακόκκινα
Ἡ δεύτερη δὲ μαῦρα
Ἡ τρίτη ὅλως πράσινα
Τῶν 'Ινδιῶν ἡ σαῦρα.
Τὸ αἴνιγμα εἶν' εὔκολον
Τίς ἀπὸ σᾶς θὰ εὕρῃ
Εἶν' εἰσαγμένον σύνολον
Ἡ πράσινη τὸ ξεύρει
Σᾶν μυῖα δὲ ἀγράμματος
Θὰ ἀνορθογραφήσῃ
Καθεὶς ὑμῶν ἐξάπαντος
Νὰ τῆς τὸ συγχωρήσῃ.

54. Χρονικὸν πρόβλημα

Πῶς εἶναι δυνατὸν ἄνθρωπός τις ν' ἀποθάνῃ τὴν 1ην 'Οκτωβρίου 1897 τῇ 5ῃ ὥρᾳ τῆς ἑσπέρας, ἐνῷ ὁ νόμιμος αὐτοῦ κληρονόμος νὰ λαμβάνῃ κατοχὴν τῆς κληρονομίας του τὴν 1ην 'Οκτωβρίου 1897 τῇ 5ῃ ὥρα τῆς πρωΐας;

Λύσεις τῶν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 26 φύλλῳ Αἰνιγμάτων.

48. Αἴνιγμα. Κύπρος—Κάπρος.

Ἔλυσαν αὐτὸ ἡ δεσποινὶς Μαρία Βρυώνη ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Νικόλ. Μαρλόπουλος ἐκ Τριπόλεως, ἡ Κυρία 'Ελένη Χαροπούλου ἐκ Σμύρνης καὶ ὁ κ. Σπύρ. Τατάκης ἐξ 'Αθηνῶν.

49. Πρόβλημα. 'Επτὰ ἐτῶν.

Ἔλυσαν αὐτὸ ὁ κ. Νικόλαος Μαρλόπουλος ἐκ Τριπόλεως, ὁ κ. Σπύρ. Τατάκης ἐξ 'Αθηνῶν καὶ ὁ κ. Βασίλ. Σακελλαρόπουλος ἐκ Θεσσαλονίκης.

50. 'Ερώτησις.

Κυβευτικῶς, ἐὰν τὰ θέσῃ εἰς τὸ χαρτοπαίγνιον, φανταστικῶς ἐὰν τὰ θέσῃ πρὸ τοῦ καθρέπτου, πραγματικῶς ἐὰν τὰ τοκίσῃ ἐπιτοκίως ἐπὶ πενταετείαν.

Ἔλυσαν αὐτὸ ἡ δεσποινὶς Μαρία Βρυώνη κατὰ τὴν δευτέραν περίπτωσιν ὡς καὶ ὁ κ. Πέτρος Νικολαΐδης ἐκ Σύρου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ "ΦΥΣΕΩΣ,,

Κ. Ν. Κ. Mit-Gamr. Λύσεις ἐπιτυχεῖς, ἀλλὰ ἐστάλησαν ἀργά. Ἄλλοτε νὰ σπεύδητε ταχύτερον. — Π. Κ. *Λευκωσίαν*. 'Επιστολὴ ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς γράφομεν ἐν ἐκτάσει. Ἔχει καλῶς. — 'Α. Μ. Χ. *Δηξούριον*. Ἔχει καλῶς. Συμμορφούμεθα πρὸς ἐπιστολήν σας. Ἡσυχεῖτε. — Μ. Γ. *Γαλάζιον*. Δελτάριον ἐλήφθη. Φίλος κωφεύει καὶ θὰ τῷ ὁμιλήσω, ὡς γράφετε. — Ἡ. Δ. Α. *Λευκάδα*. Εἶδον γραφόμενά σας καὶ θὰ λάβητε προσεχῶς ἀπάντησιν.—Κ. Κ. *Πάτρας*. Συνδρομή σας ἐλήφθη καὶ σᾶς ἐνεγράψαμεν. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς καλὰς ὑπὲρ τοῦ περιοδικοῦ μας γνώμας σας.—Δ. Π. Μ. *Σύρον*. 'Επιστολή σας ἐλήφθη. Ἔχει καλῶς ὡς γράφετε. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν. Λαχὲν δῶρον σᾶς ἀποστέλλομεν ταχυδρομικῶς.—Μ. Σ. *Ἀλεξάνδρειαν*. Συνδρομή σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. 'Απόδειξις στέλλεται ταχυδρομικῶς μετὰ 'Ημερολογίου. — 'Α. Μ. *Γύθειον*. 'Επιστολὴ μετὰ συνδρομῆς σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλομεν ζητούμενα.—Δ. Σ. *Ζάκυνθον*. 'Επιστολὴ καὶ ἀποδείξεις ἐλήφθησαν. Ἔχει καλῶς, ὡς γράφετε. 'Αναμένομεν ταχέως ἀποτέλεσμα. Φροντίσατε ἐξόδευσιν μὲ ἐλάττωσιν. — Σ Β. *Ἀλεξάνδρειαν*. Ἔχει καλῶς. 'Αναμένομεν, ὡς γράφετε.—Ν. Ν. Π. *Βαρώσια*. Δελτάριον ἐλήφθη. Συνδρομητὴς ἐνεγράφη. Εὐχαριστοῦμεν. Γράφομεν.—Η.Γ. *Μαρσούραν*. Λυπούμεθα πολὺ καὶ σᾶς γράφομεν σχετικῶς ταχυδρομικῶς. 'Ελπίζομεν εὐχαριστηθεῖτε.

'Εν 'Αθήναις ἐκ τοῦ τυπογραφείου ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ